

BM OKTATÁSI, KÉPZÉSI ÉS
TUDOMÁNSZERVEZÉSI FŐIGAZGATÓSÁG
intézmény megnevezése: Nagykovácsi út 3.
Levél cím: 1903 Budapest, Pf. 314

Szám:

Jóváhagyom:

Kelt: _____ 2013 Máj. 31. év _____ hó _____ nap

Dr. Dános Valér ny. r. vör. gy.
BM OKTF főigazgatója

TANANYAG

a rendészeti feladatokat ellátó személyek, a segédfelügyelők, valamint a
személy- és vagyonőrök képzéséről és vizsgáztatásáról szóló
68/2012. (XII. 14.) BM rendelet alapján

Halásznati ör

KÉPZÉSÉHEZ

Felterjesztem:

Kelt: Nagykovácsi _____, 2013. _____ év május _____ hó 27. _____ nap

Dr. Solti Kálmán r. ezredes
ARSZKI igazgató

Tartalomjegyzék

I. Fejezet: Szakmai ismeretek.....	5
I.1. A tevékenységet meghatározó főbb jogszabályok.....	5
I.1.1. A 2012. évi CXX. törvény hatálya, a rendészeti feladatokat ellátó személyek köre....	5
I.1.2. Fogalmi meghatározások.....	6
I.2. Az önkormányzati rendészeti szerv és a segédfelügyelő.....	6
I.2.1. Az önkormányzati rendészeti szerv létrehozása, feladatai.....	6
I.2.2. A segédfelügyelő alkalmazásának feltételei, feladatai.....	7
I.3. A rendészeti feladatokat ellátó személy és a vagyonőr alkalmazási feltételei.....	8
I.4. A szolgálati igazolványra és jelvényre valamint a rendészeti feladatokat ellátó személyek nyilvántartására vonatkozó rendelkezések.....	9
I.4.1. A rendészeti feladatokat ellátó személy szolgálati igazolványa és jelvénye.....	9
I.4.1.1. A szolgálati igazolvány és jelvény bevonása, visszavonása.....	10
I.5. Intézkedések és kényszerítő eszközök.....	10
I.5.1. Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának általános elvei és szabályai.....	10
I.5.1.1. A rendészeti feladatokat ellátó személy kötelezettségei.....	10
I.5.1.2. A szükségesség és az arányosság elve.....	10
I.5.1.3. A kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző intézkedések.....	11
I.5.1.4. A kényszerítő eszközök alkalmazását követő intézkedések.....	11
I.5.1.5. Az alkalmazás tilalmai.....	12
I.5.1.6. Kényszerítő eszköz helyett más eszköz igénybevételenek szabályai.....	12
I.5.1.7. A kényszerítő eszközök alkalmazásának szabályai.....	13
I.5.2. A kényszerítő eszközök típusai, fajtái.....	13
I.5.2.1. Testi kényszer.....	13
I.5.2.2. Bilincs alkalmazása.....	14
I.5.2.3. Vegyi eszköz és rendőrbot alkalmazása.....	15
I.5.2.4. Szolgálati kutya alkalmazása.....	15
I.5.3. Az alkalmazható intézkedések.....	15
I.5.3.1. Épület, létesítmény és egyéb vagyontárgy őrzése, jogellenes cselekmény folytatásának megakadályozása.....	15
I.5.3.2. A tetten ért személy visszatartása.....	15
I.5.3.3. Dolog ideiglenes elvétele.....	16
I.5.3.4. Igazoltatás.....	16
I.5.3.5. Ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, valamint jármű feltartóztatása.....	17
I.5.3.6. A tetten ért személy előállítás.....	18
I.5.4. A kényszerítő eszközök és a szolgálati lőfegyver birtoklásának szabályai.....	19
I.5.5. A kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének, visszavételének és térítésének rendje.....	20
I.5.5.1. Az igénylés rendje.....	20
I.5.5.2. Az átvétel rendje és a térítés rendje.....	20
I.5.5.3. A visszavétel rendje.....	20
I.6. Az intézkedéssel, kényszerítő eszköz alkalmazásával szembeni panasz és kivizsgálása..	21
I.6.1. Jelentéstétel intézkedésről, kényszerítő eszközök alkalmazásáról.....	21
I.6.1.1. A jelentések tartalmi, formai követelményei.....	21
I.7. A rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a fegyveres biztonsági őrök ruházati ellátására vonatkozó szabályok.....	22
I.7.1. Az egyen vagy formaruhára vonatkozó előírások.....	22
I.7.2. Az egyen vagy formaruha viselésére vonatkozó előírások.....	22

I.7.3. Az egyen vagy formaruhával kapcsolatos tilalmak	23
I.7.4. Az ellátási kötelezettség	23
I.8. Az intézkedések taktikai ajánlásai	24
I.8.1. Általános taktikai ajánlások	24
I.8.1.1. Az intézkedés során alkalmazandó alapelvek	24
I.8.1.2. Az intézkedések szakaszai	24
I.8.1.3. Az intézkedés megkezdésének és lefolytatásának taktikája	25
I.8.1.4. Az intézkedő állás, alaphelyzet kialakítása	25
I.8.1.5. A biztonsági távolság	26
I.8.2. Az egyes intézkedések végrehajtásának taktikája	26
I.8.2.1. A gépjárművek megállításának taktikája	26
I.8.2.2. A jármű, valamint a csomag átvizsgálás taktikája	27
I.8.2.3. A ruházat átvizsgálásának taktikája	27
I.8.2.4. Az ittas, valamint a kábítószer hatása alatt álló személyekkel szembeni intézkedések taktikája	28
II. Fejezet: Elsősegélynyújtási, és munkavédelmi ismeretek	28
II.1. Az elsősegélynyújtás	28
II.1.1. Az elsősegélynyújtás lépései	28
II.1.2. Sebellátás, vérzések, vérzéscsillapítás	29
II.1.2.1. Teendők sebellátás, vérzéscsillapítás során	29
II.1.2.2. Szúrt sebek ellátása	29
II.1.3. Egyéb sérülés típusok	29
II.1.3.1. Hajszáleres vérzés	29
II.1.3.2. Visszeres vérzés	30
II.1.3.3. Ütőeres vérzés	30
II.1.4. A csontrendszer sérülései	30
II.1.4.1. Rándulás	30
II.1.4.2. Ficam	31
II.1.4.3. Csonttörés	31
II.2. Munkavédelmi ismeretek	32
II.2.1. A munkavédelemben a munkavállalóra vonatkozó köteleességek	32
II.2.2. A munkavállaló jogosultságai a munkavédelemben	32
II.2.3. A munkáltató kötelességei a munkavédelmi szabályok betartása során	33
III. Fejezet: Jogi ismeretek	33
III.1. Büntetőjogi ismeretek	33
III.1.1. A jogos védelem	33
III.1.2. A végszükség	34
III.2. Szabálysértési jogi ismeretek	35
III.2.1. A szabálysértési eljárás megindulása	35
III.2.2. Helyszíni bírság	36
III.3. Büntetőeljárás-jogi ismeretek	36
III.3.1. A büntetőeljárás-jog fogalma, célja, forrásai	36
III.4. Polgári jogi ismeretek	36
III.4.1. A felelős őrzés	36
IV. Fejezet: Kriminálisztikai ismeretek	37
IV.1. A helyszíni szemle és a helyszínbiztosítás feladatai	37
IV.1.1. A helyszín és a helyszíni szemle	37
IV.1.2. A helyszínbiztosítás feladatai	37
IV.1.3. Az adatgyűjtés	38
V. Fejezet: A halászati őr ágazati szakmai és jogi ismeretei	38

V.1. A halászati őr jogállása, halászati őrzés, jogosultságok és köteleességek	39
V.1.1. A halászati őr jogállása.....	39
V.1.2. A halászati őrzés létesítése, felügyelete és irányítása	39
V.1.2.1. A halászati jog	39
V.1.2.2. A halászati őrzés.....	39
V.1.2.3. A halászati őrök felügyelete, irányítása	39
V.1.2.4. A jogviszony keletkezése	39
V.1.3. A halászati őr jogosultságai és kötelezettségei.....	40
V.1.4. A formaruhára, jelvényre, szolgálati igazolványra, szolgálati naplóra vonatkozó rendelkezések	41
V.1.5. A képzés, továbbképzés, vizsgáztatás	42
V.2. Halászati őrzés során felmerülő bűncselekmények, szabálysértések és intézkedési helyzetek és szituációk	42
V.2.1. A halászati őrzés során felmerülő intézkedési helyzetek	42
V.2.1.1. Horgászok ellenőrzése parton és vízben	43
V.2.1.2. Illegális halászati tevékenységek felderítése	43
V.3. Büntetőjog különös részi tényállások	43
Segítségnyújtás elmulasztása	43
Személyi szabadság megsértése	44
Személyes adattal visszaélés	44
Környeztkárosítás	45
Természetkárosítás	45
Állatkínzás.....	46
Orvhalászat.....	47
Lopás	47
Rongálás	48
Közokirat-hamisítás	48
Biztonsági okmány hamisítása	49
Hamis magánokirat felhasználása	49
Okirattal visszaélés.....	50
Bántalmazás hivatalos eljárásban.....	50
Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában.....	50
Jogellenes fogvatartás	51
Hivatali visszaélés	51
Közfeladati helyzettel visszaélés.....	51
Hivatalos személy elleni erőszak	52
Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak	52
Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak.....	52
Vesztegetés.....	53
Vesztegetés elfogadása.....	53
Hivatali vesztegetés.....	53
Hivatali vesztegetés elfogadása.....	54
Vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban.....	54
Vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban.....	54
Vesztegetés feljelentésének elmulasztása	54
V.4. Egyes szabálysértések	55
132. A tulajdon elleni szabálysértés	55
141. Természetvédelmi szabálysértés	56
161. Személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése.....	56

I. Fejezet: Szakmai ismeretek

Az Alaptörvényben meghatározottak szerint a közrend és a közbiztonság fenntartásának kizárólagos jogosultja és kötelezettje a Kormány irányítása alatt álló rendőrség. A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság és közrend, valamint az államhatár rendjének a védelme és fenntartása. A Kormány által irányított rendőrség feladatainak eredményes végrehajtásában működnek közre a rendészeti feladatokat ellátó személyek, akik feladataik ellátása során - törvényi felhatalmazás alapján - az általuk észlelt bűncselekmény, szabálysértés, közigazgatási bírsággal szankcionálandó jogellenes cselekmény vagy önkormányzati rendeletben megállapított jogellenes cselekmény észlelése esetén, a helyszínen intézkedésre és szükség esetén kényszerítő eszköz alkalmazására jogosultak.

I.1. A tevékenységet meghatározó főbb jogszabályok

1. Magyarország *Alaptörvénye*;
2. 2012. évi CXX. törvény *az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről*, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról;
3. 86/2012. (XII. 28.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek és a segédfelügyelők által *alkalmazható kényszerítő eszközök* igénylésének, átvételének és visszavételének szabályairól, a térítés módjáról, a kényszerítő eszközök típusaira, fajtáira és az alkalmazásukra, valamint a jelentéstétel és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról;
4. 70/2012. (XII. 14.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a fegyveres biztonsági őrök *ruházati ellátására vonatkozó részletes szabályokról* és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról;
5. 68/2012. (XII. 14.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek, a segédfelügyelők, valamint a személy- és vagyonőrök *képzéséről és vizsgáztatásáról*
6. 69/2012. (XII. 14.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek *szolgálati igazolványának és a szolgálati jelvényének* kiadásához kapcsolódó igazgatási szolgáltatási díjról;
7. 65/2012. (XII. 13.) BM rendelet az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységét támogató *segédfelügyelőről*;
8. 2012. évi II. törvény a *szabálysértésekről*, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről;
9. 1978. évi IV. törvény a *Büntető Törvénykönyvről*, illetve az azt 2013. július 1-jével felváltó 2012. évi C. törvény;
10. 1998. évi XIX. törvény a *büntetőeljárásról*;
11. 1959. évi IV. törvény a *Polgári Törvénykönyvről*, illetve az azt 2014. március 15-én felváltó 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről;
12. 1993. évi XCIII. törvény a *munkavédelemről*.

A tevékenységhez kapcsolódó speciális jogszabályok az V. fejezetben kerülnek ismertetésre

I.1.1. A 2012. évi CXX. törvény hatálya, a rendészeti feladatokat ellátó személyek köre

A törvény hatálya meghatározza, hogy mely személyekre kell az e törvényben meghatározott előírásokat alkalmazni.

A törvény hatálya kiterjed:

- 1. a fegyveres biztonsági őre,*
- 2. a személy- és vagyonőrre,*
- 3. a természetvédelmi őrré,*
- 4. az erdővédelmi szolgálat tagjára,*
- 5. a hegyőrré,*
- 6. a formaruházat kivételével a hivatásos vadászra,*
- 7. az erdészeti szakszemélyzetre,*
- 8. a jogosult erdészeti szakszemélyzetre,*
- 9. a halászati őrré,*
- 10. a közterület-felügyelőre,*
- 11. az önkormányzati természetvédelmi őrré,*
- 12. a mezőőrré.*

Rendészeti feladatokat ellátó személynek minősül:

- 1. a természetvédelmi őr,*
- 2. az erdővédelmi szolgálat tagja,*
- 3. a hegyőr,*
- 4. a formaruházat kivételével a hivatásos vadász,*
- 5. az erdészeti szakszemélyzet,*
- 6. a jogosult erdészeti szakszemélyzet,*
- 7. a halászati őr,*
- 8. a közterület-felügyelő,*
- 9. az önkormányzati természetvédelmi őr,*
- 10. a mezőőr.*

Amint a felsorolásból kitűnik, rendészeti feladatokat ellátó személyek körébe nem tartozik bele a személy- és vagyonőr.

I.1.2. Fogalmi meghatározások

Fogalmak:

1. jogellenes cselekmény

A halászati őr esetében a halászatról és a horgászatról szóló törvényben meghatározott *közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.*

2. illetékességi terület

A halászati őr tekintetében a *halászati vízterület, halastó, valamint annak partja.*

I.2. Az önkormányzati rendészeti szerv és a segédfelügyelő

I.2.1. Az önkormányzati rendészeti szerv létrehozása, feladatai

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 17. § (1) bekezdése alapján a települési és a fővárosi önkormányzat a helyi közbiztonságról, vagyonának, más értékének védelméről kényszerítő eszköz alkalmazására törvény alapján jogosult szervezet létrehozásával is gondoskodhat.

Önkormányzati rendészeti szervet hozhat létre:

- 1. a községi, a városi képviselő-testület,*
- 2. a megyei jogú városi közgyűlés,*
- 3. a fővárosban a fővárosi kerületi képviselő-testület és a közgyűlés.*

A rendészeti szerv jellemzői:

- 1. a polgármesteri (főpolgármesteri) hivatal belső szervezeti egysége,*
- 2. önálló költségvetési szerv, vagy költségvetési szerv belső szervezeti egység.*

Önkormányzati rendészeti szervet több önkormányzat társulások formában is működtethet.

Az önkormányzati rendészeti szerv tagjaként foglalkoztatható az önkormányzati természetvédelmi őr, a közterület-felügyelő, a mezőőr, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet és a halászati őr.

I.2.2. A segédfelügyelő alkalmazásának feltételei, feladatai

A felsorolt személyek jogszabályban meghatározott tevékenységét az önkormányzat alkalmazásában álló közalkalmazotti vagy a munka törvénykönyvéről szóló törvény hatálya alá tartozó munkavállalás keretében az önkormányzati segédfelügyelő segítheti.

Segédfelügyelő lehet:

- 1. az a büntetlen előéletű,*
- 2. magyar állampolgár,*
- 3. aki a tizennyolcadik életévét betöltötte,*
- 4. cselekvőképes,*
- 5. a feladata ellátásához előírt képesítési feltételekkel rendelkezik.*

A *segédfelügyelő* önálló intézkedési jogosultsággal nem rendelkezik, közterületen és külterületen végzett munkáját *kizárólag az önkormányzati természetvédelmi őr, a közterület-felügyelő, a mezőőr, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet és a halászati őr jelenlétében és utasítása szerint végezheti.*

A segédfelügyelő közreműködése nem terjedhet ki:

- 1. az intézkedésekre és*
- 2. kényszerítő eszközök alkalmazására.*

A segédfelügyelő kizárólag önvédelmi célból

- 1. tarthat magánál vegyi eszközt, rendőrbotot és szolgálati kutyát, valamint*
- 2. alkalmazhat testi kényszert.*

A segédfelügyelő közreműködik

- 1. az önkormányzati rendészeti szerv, illetve a rendészeti feladatokat ellátó személy feladatkörét érintően az állampolgárok tájékoztatásában,*
- 2. a rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedéseivel, jelentéstételi kötelezettségével kapcsolatos jegyzőkönyvek és más iratok előkészítésében,*
- 3. a védett vagyon őrzésével összefüggésben épület vagy építmény lezárásában,*
- 4. dolog ideiglenes elvétele esetén az elvesztett dolog őrzésében és szállításában,*
- 5. rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése folytán megsérült személynek történő segítségnyújtásban,*

6. rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedésével kapcsolatos *értesítési kötelezettség teljesítésében, a helyszín biztosításában.*

A segédfelügyelő feladata ellátása során a támogatott rendészeti feladatokat ellátó személy utasítására

1. *megállapítja az ideiglenesen elvett dolog mennyiségét, minőségi állapotát, értékét, azonosítási adatait,*
2. *aláírásra előkészíti az átvételi elismervényt,*
3. *az intézkedés folyamán és a szállítás során gondoskodik az ideiglenesen elvett dolog őrzéséről,*
4. *szükség esetén előkészíti szállításra az ideiglenesen elvett dolgot,*
5. *az ideiglenesen elvett dolog jellegétől és az intézkedés helyétől függően szállítja azt vagy közreműködik a szállításában.*

A segédfelügyelő

1. *jelzi* a támogatott rendészeti feladatokat ellátó személynek, ha a rendészeti feladatokat ellátó személy által adott utasítás végrehajtása jogszabályba ütközik,
2. *köteles megtagadni* az utasítás végrehajtását, ha azzal bűncselekményt valósítana meg.

A *segédfelügyelő* feladata ellátása során az önkormányzat által meghatározott *formaruhát viseli.*

I.3. A rendészeti feladatokat ellátó személy és a vagyonőr alkalmazási feltételei

Rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint személy- és vagyonőr az lehet, aki

1. *magyar állampolgár, (személy- és vagyonőr, hegyőr, mezőőr esetében a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy),*
2. *tizennyolcadik életévét betöltötte.*
3. *cselekvőképes,*
4. *a feladata ellátásához előírt képesítési feltételekkel rendelkezik.*

Nem lehet rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint személy- és vagyonőr az a személy,

1. *aki büntetett előéletű,*
2. *akit bűncselekmény elkövetése miatt elítéltek, és a mentesítés időtartama még nem telt el,*
3. *foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll.*

Nem lehet továbbá rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint személy- és vagyonőr az a személy, akivel szemben a fenti kizáró okok 2. pontban meghatározott:

1. szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztést szabtak ki,
 - a) öt évet el nem érő szabadságvesztés esetén a mentesítés beálltától számított öt évig,
 - b) ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés esetén a mentesítés beálltától számított nyolc évig,
2. szándékos bűncselekmény miatt közérdekű munkát vagy pénzbüntetést szabtak ki, a mentesítés beálltáig,

3. szándékos bűncselekmény miatt végrehajtásában felfüggesztett
 - a) szabadságvesztést szabtak ki, a mentesítés beálltától számított négy évig,
 - b) pénzbüntetést szabtak ki, a mentesítés beálltától számított egy évig.

A rendőrség – az elkövetett bűncselekmény jellege, az elkövetett bűncselekmény és a jogviszony közötti összefüggés, valamint a munkáltató javaslata alapján kialakított – egyetértésével a kizáró okoktól a munkáltató eltekinthet, amely alapján az érintett személy foglalkoztatható.

A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles a vele szemben fennálló kizáró okot a munkáltató részére haladéktalanul bejelenteni.

A jogviszony létesítésekor az alkalmazási feltételeket az érintett igazolja.

A rendészeti feladatokat ellátó személy alkalmazásának kizáró okait – a jogviszony fennállása alatt – a rendőrség évente ellenőrzi.

Ha az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személlyel szemben kizáró ok áll fenn, felhívja a munkáltatót a szolgálati igazolvány és szolgálati jelvény bevonására, valamint annak a rendőrség részére 8 napon belül történő megküldésére.

A rendőrség tett intézkedéseiről – a rendészeti feladatokat ellátó személy jogállásától függően – a természetvédelmi hatóságot, az erdészeti hatóságot, a hegyközséget, a vadászati hatóságot, az erdészeti hatóságot, a halászati hatóságot, a mezőgazdasági igazgatási szervet értesíti.

I.4. A szolgálati igazolványra és jelvényre valamint a rendészeti feladatokat ellátó személyek nyilvántartására vonatkozó rendelkezések

I.4.1. A rendészeti feladatokat ellátó személy szolgálati igazolványa és jelvénye

A *szolgálati igazolványt, illetőleg a szolgálati jelvényt* a rendészeti feladatokat ellátó személy részére a munkáltató kezdeményezésére ***a rendőrség állítja ki, illetve adja ki*** igazgatási szolgáltatási díj ellenében.

A szolgálati igazolvány tartalmazza

1. ***a rendészeti feladatokat ellátó személynek a***
 - *családi és utónevét,*
 - *fényképét,*
 - *feladatkörét,*
2. ***a munkáltató nevét,***
3. ***a kibocsátó megnevezését, valamint***
4. ***az igazolvány egyedi azonosítóját.***

A rendészeti feladatokat ellátó személy a feladatai ellátása során mindig köteles szolgálati igazolványát magánál tartani.

A mezőőr, valamint a hegyőr, a halászati őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, természetvédelmi őr, a hivatásos vadász szolgálati igazolványa tartalmazza a „szolgálatban fegyverviselésre jogosult” feliratot is.

I.4.1.1. A szolgálati igazolvány és jelvény bevonása, visszavonása

A munkáltató a rendészeti feladatokat ellátó személy szolgálati igazolványát és szolgálati jelvényét bevonja és a rendőrség tájékoztatásával egyidejűleg a szolgálati igazolványt és a szolgálati jelvényt megküldi, ha a rendészeti feladatokat ellátó személynek a jogviszonya megszűnik.

A **rendőrség** haladéktalanul, de legkésőbb a tudomásra jutástól számított tizenöt napon belül a szolgálati igazolványt és a szolgálati jelvényt **visszavonja**, ha

1. a feltételek hiányában vagy törvényben meghatározott okból a rendészeti feladatokat ellátó személy **jogviszonya megszűnt**,
2. **a szolgálati igazolványban szereplő adatok megváltoztak**,
3. az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személlyel szemben **kizáró ok áll fenn**,
4. az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti személy **szakszemélyzeti jogosultsága** a külön jogszabály szerinti okból **megszűnt**.

A rendészeti feladatokat ellátó személy által jelenleg kiállított, és használt szolgálati igazolvány és jelvény visszavonásig, de legkésőbb 2013. május 1-ig érvényes.

I.5. Intézkedések és kényszerítő eszközök

A rendészeti feladatokat ellátó személy a feladatának jogszerű teljesítése során kényszerítő eszköz alkalmazására törvényben meghatározott feltételek fennállása szerint jogosult. Kényszerítő eszközzel ellátni csak az alkalmazására kiképzett személyt lehet.

I.5.1. Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának általános elvei és szabályai

I.5.1.1. A rendészeti feladatokat ellátó személy kötelezettségei

A rendészeti feladatokat ellátó személy kötelezettségei

1. **intézkedési kötelezettség,**
2. **segítségnyújtási és felvilágosítás-adási kötelezettség.**

Intézkedési kötelezettség

Köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha illetékességi területén, a törvényben meghatározott feladatai ellátása során jogszabálysértő tény, tevékenységet, mulasztást észlel vagy olyan tény, tevékenységet, mulasztást hoznak tudomására, amely törvényben meghatározott feladatai ellátásával összefüggő ügyben beavatkozást tesz szükségessé.

Felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség

Köteles a – törvényben meghatározott feladataival összefüggésben – hozzáférhetőnek a tőle elvárható segítséget, illetve felvilágosítást megadni.

I.5.1.2. A szükségesség és az arányosság elve

1. *A rendészeti feladatokat ellátó személy által alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.*

2. Több lehetséges és alkalmas intézkedés, valamint kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az arányosság elve egyensúlyt biztosít a végrehajtott intézkedés típusa, annak során alkalmazott eszköz és az intézkedéssel elérni kívánt cél között.

Azt fejezi ki, hogy az alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

Az intézkedés által elérni kívánt cél általában több módon érhető el, a cél eléréséhez szükséges intézkedések és kényszerítő eszközök kiválasztásához nyújt támpontot a szükségesség és arányosság alapelve. Eszerint a feladatokat ellátó személynek a rendelkezésére álló lehetőségek közül azt kell kiválasztania, amely a legkisebb jogkorlátozással, a legkisebb sérüléssel vagy károkozással biztosítja az intézkedés eredményességét.

Összefoglalva: A több lehetséges és alkalmas intézkedés, valamint a támadáselhárító eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A rendészeti feladatokat ellátó személy által alkalmazható kényszerítő eszközt bosszú, megtorlás céljára nem szabad alkalmazni.

I.5.1.3. A kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző intézkedések

A rendészeti feladatokat ellátó személy a kényszerítő eszköz alkalmazása előtt – ha az intézkedés célját nem veszélyezteti – **előzetesen figyelmezteti az intézkedés alá vont személyt, hogy kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor.**

Jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- 1. a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint**
- 2. a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.**

I.5.1.4. A kényszerítő eszközök alkalmazását követő intézkedések

1. Az intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását.
2. Az intézkedés folytán megsérült személy részére segítséget kell nyújtani, szükség esetén orvosi ellátást kell biztosítani.
3. A rendészeti feladatokat ellátó személy gondoskodik arról, hogy a sérült személy kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló erről értesüljön.
4. Orvost, mentőt kell értesíteni abban az esetben, ha az intézkedés alá vont személyen bármilyen sérülést észlelünk, ha az intézkedés alá vont személy kér orvosi ellátást, valamint, ha olyan sérülése van, amely az intézkedés előtt keletkezett, nyilatkoztatni kell keletkezésének körülményéről.
5. A kényszerítő eszköz alkalmazását haladéktalanul jelenteni kell a munkáltatónak.

6. A kényszerítő eszköz alkalmazásának szempontjából a helyszínek csak abban az esetben van jelentősége, ha az azt kiváltó ok helyszínes bűncselekmény, vagy amennyiben súlyos sérüléssel jár annak használata.
7. A kényszerítő eszköz alkalmazását követően a rendészeti feladatokat ellátó személy, két napon belül, írásban jelentést készít a munkáltatója részére.
8. A munkáltató az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét kivizsgálja.

A jelentések tartalmi, formai követelményei a I.6.1.1. alfejezetben kerülnek ismertetésre.

A vegyi eszköz alkalmazására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az intézkedés alá vont személy ellenállása testi kényszer alkalmazásával nem törhető meg.

A rendészeti feladatokat ellátó személyt az intézkedés során igazolja:

1. ***a külön jogszabályban meghatározott egyen- vagy formaruhája,***
2. ***a szolgálati igazolványa és***
3. ***a szolgálati jelvény.***

A rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedés megkezdése előtt – ha az intézkedés eredményességét veszélyezteti, akkor az intézkedés befejezésekor – ***köteles nevét, rendészeti feladatokat ellátó szervhez tartozását, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni.***

Az intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendészeti feladatokat ellátó személy köteles az intézkedés alá vont személyt ***tájékoztatni a panasz lehetőségéről és az előterjesztésére nyitva álló határidőről.***

A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles – ha az intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt ***szolgálati igazolványát felmutatni.*** Ha a szolgálati igazolványának felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni.

A feladata ellátása során a külön jogszabályban meghatározott egyen- vagy formaruhát köteles viselni a munkáltató szervezeti formájára és tevékenységére jellemző megkülönböztetéssel.

I.5.1.5. Az alkalmazás tilalmai

Kényszerítő eszköz – a testi kényszer és a bilincs kivételével – nem alkalmazható:

1. ***a magatehetetlen és a gyermekkorú személlyel,***
2. ***továbbá a terhes nővel szemben, ha e körülményekről az intézkedőnek tudomása van, vagy azok számára nyilvánvalóan felismerhetők.***

Nincs helye kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört vagy az intézkedés eredményessége anélkül is biztosítható.

I.5.1.6. Kényszerítő eszköz helyett más eszköz igénybevételének szabályai

Ha az igénylő szerv által alkalmazható ***kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre,*** vagy a használatára nincs lehetőség, ***más eszköz is igénybe vehető,*** amennyiben a helyettesített eszköz alkalmazásának a feltételei fennállnak és az adott eszköz alkalmas az intézkedéssel

elérni kívánt cél megvalósítására, feltéve, hogy ilyen célra történő használata nem esik jogszabály tiltó rendelkezésének hatálya alá. ***A kényszerítő eszközökre vonatkozó előírásokat ilyen esetben is megfelelően alkalmazni kell.***

I.5.1.7. A kényszerítő eszközök alkalmazásának szabályai

A rendészeti feladatokat ellátó személy a kényszerítő eszközt – az arányosság követelményét szem előtt tartva – akkor alkalmazhat, ha az intézkedés alá vont magatartására, ellenszegülésének mértékére figyelemmel indokolt, így különösen ***azzal szemben, aki***

1. az intézkedés során a rendészeti feladatokat ellátó személy által ***jogszerűen adott utasításokat nem hajtja végre***, de tevőleges ellenszegülést nem mutat (***passzív ellenszegülést tanúsító személy***),
2. nem veti magát alá a rendészeti feladatokat ellátó személy jogszerű intézkedésének, ***magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni (aktív ellenszegülést tanúsító személy)***,
3. az intézkedő rendészeti feladatokat ellátó személyre, illetve a támogatására vagy védelmére kelt személyre ***rátámad (támadó magatartást tanúsító személy)***.

I.5.2. A kényszerítő eszközök típusai, fajtái

1. ***testi kényszer,***
2. ***bilincs,***
3. ***vegyi eszköz és rendőrbot,***
4. ***szolgálati kutya alkalmazása.***

I.5.2.1. Testi kényszer

A testi kényszer fajtái:

1. ***megfogás,***
2. ***leszorítás,***
3. ***elvezetés,***
4. ***vagy más, a rendészeti feladatokat ellátó személy által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés.***

A testi kényszer alkalmazásának feltételei

A testi kényszer akkor alkalmazható, ha a rendészeti feladatokat ellátó személy erőfölénye, vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán az intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

A testi kényszer alkalmazása során a rendészeti feladatokat ellátó személy – a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, illetve a támadás elhárítása érdekében elengedhetetlenül szükséges mértékben – önvédelmi fogásokat is alkalmazhat.

Nem minősül testi kényszernek, amikor a rendészeti feladatokat ellátó személy – jogszerű intézkedése során, az intézkedés biztonságos végrehajtása érdekében – a felé kartávolságon belülrre lépő, illetve a mozgásának folyamatosságát akadályozó személyt csupán nyújtott kezével, minimális erő kifejtéssel magától távol tartja.

I.5.2.2. Bilincs alkalmazása

Bilincs alkalmazása törvényben meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt,

1. aki az intézkedő – bilincselésre feljogosított – rendészeti feladatokat ellátó személyt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt **megtámadja**, vagy
2. akinek az **előállítására**
 - a) bűncselekmény megalapozott, vagy azon szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés elkövetésének gyanúja miatt került sor, amely tekintetében a bilincselésre feljogosított rendészeti feladatokat ellátó személy helyszíni bírság kiszabására jogosult és
 - b) **szökése** a bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg.

A bilincselés végrehajtása

A bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. Ennek hiányában vagy a rendszeresített eszköz meghibásodása, megrongálódása esetén más, a bilincseléssel elérni kívánt cél eléréséhez megfelelő eszköz is alkalmazható azzal, hogy tilos vékony fém- vagy műanyag huzalt, továbbá a jellégénél fogva sérülés okozására alkalmas más eszközt alkalmazni.

A bilincselés módjai:

1. **a két vagy több ember kezének egymáshoz bilincselése,**
2. **a kezek előre- vagy hátrabilincselése, valamint**
3. **a biztonsági okból tárgyhoz bilincselés.**

A bilincselés során tilos:

1. **a tárgyhoz bilincselést járműben történő szállítás közben alkalmazni, valamint**
2. **a bilincs olyan módon történő használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz, vagy jellégénél fogva megalázó.**

A bilincselés módját az intézkedő – bilincselésre feljogosított – rendészeti feladatokat ellátó személy az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy

1. a kezek hátrabilincselése akkor célszerű, ha
 - a) a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet a bilincselésre feljogosított rendészeti feladatokat ellátó személy elleni támadástól, valamint a szökéstől, vagy
 - b) az érintett személy járművel történő szállítására kerül sor, továbbá
2. tárgyhoz bilincselésnek akkor van helye, ha a személy támadásának vagy szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése, vagy az intézkedés eredményes befejezése más módon nem biztosítható.

A bilincselésre feljogosított rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedés alá vont személyt **fekvő helyzetben, falnak vagy más tárgynak nyomva megbilincselheti, ha azt a személy aktív ellenszegülése, támadása, erőszakos magatartása vagy ezek kialakulásának megelőzése szükségessé teszi.**

A bilincselésre feljogosított rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése során saját magához mást nem bilincselhet.

I.5.2.3. Vegyi eszköz és rendőrbot alkalmazása

Az adott kényszerítő eszköz alkalmazására feljogosított rendészeti feladatokat ellátó személy *az intézkedés megkezdésekor* – szükség esetén –

1. *a vegyi eszközt készenlétbe helyezi* és felkészül annak alkalmazására,
2. *a rendőrbotot* – vagy a vele egy tekintet alá eső más eszközt – *kézbe fogja* és felkészül a támadás elhárítására.

A rendszeresített rendőrbot hiánya esetén azzal egy tekintet alá esik minden más – a rendszeresített rendőrbotéval azonos hatású – alkalmi eszköz.

A rendőrbot, vagy a vele egy tekintet alá eső más eszköz alkalmazásakor az ütésnek lehetőleg a támadó végtagot kell érnie, valamint kerülni kell, hogy az ütés súlyos sérülést okozzon.

I.5.2.4. Szolgálati kutya alkalmazása

Az erre feljogosított rendészeti feladatot ellátó személy csak

1. *az adott feladatra kiképzett,*
2. *minősítő vizsgával rendelkező,*
3. *egészséges, ápolts és jó erőnlétű kutyával láthat el szolgálatot.*

I.5.3. Az alkalmazható intézkedések

I.5.3.1. Épület, létesítmény és egyéb vagyontárgy őrzése, jogellenes cselekmény folytatásának megakadályozása

A rendészeti feladatokat ellátó személy *jogosult, törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény, szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, valamint a cselekmény folytatásában megakadályozni.*

A feladata ellátásakor, az általa védett vagyon őrzése során

1. *az érintett épületet vagy építményt lezárhatja,*
2. *az oda illetéktelenül belépni kívánó személy belépését megakadályozhatja,*
3. *valamint az illetéktelenül ott tartózkodókat eltávolíthatja.*

A rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedés végrehajtása, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében

1. *testi kényszert és*
2. *vegyi eszközt*

alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetőleg a felhívásnak nem tesz eleget.

I.5.3.2. A tetten ért személy visszatartása

A visszatartás esetei:

1. *A rendészeti feladatokat ellátó személy a szolgálata ellátása során jogosult visszatartani:*
 - a) *a törvényben meghatározott feladatával összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt, ha nem igazolja személyazonosságát,*
 - b) *a dolog kiadását megtagadó személyt.*

Az előállításra jogosult rendészeti feladatokat ellátó személy, a tetten ért személyt visszatarthatja, ha az az előállításnak ellenszegül vagy az előállítás egyéb okból nem hajtható végre. A visszatartás a rendőrség, illetve az előállításra jogosult szerv megérkezéséig, de legfeljebb két óra időtartamig tarthat.

A tetten ért személy visszatartása intézkedés végrehajtása érdekében a rendészeti feladatokat ellátó személy *testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat.*

Az előállításra jogosult *közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló személy, ha a tetten ért személy az előállításnak ellenszegül vagy az előállítás egyéb okból nem hajtható végre jogosult a tetten ért személlyel szemben az ellenszegülés megtörése, a szökés megakadályozása érdekében bilincset alkalmazni.*

I.5.3.3. Dolog ideiglenes elvétele

A rendészeti feladatokat ellátó személy feladatának teljesítése során *azt a dolgot*, amely a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján *lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, valamint a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgyat a rendőrségnek, a jogosultnak, vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti.*

A rendészeti feladatokat ellátó személy a fentiekben írt *dolog birtoklásával gyanúsítható személyt felszólíthatja a jogellenesen szerzett dolog átadására.*

A dolog ideiglenes elvétele intézkedés végrehajtása érdekében a rendészeti feladatokat ellátó személy testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat.

I.5.3.4. Igazoltatás

Az igazoltatás célja és az igazoltatásra jogosultak

A természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr törvényben meghatározott feladataival *összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, valamint azon szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírság kiszabására jogosult annak elkövetésével gyanúsítható személyt, a személyazonosságának megállapítása érdekében igazoltathatja.*

A személyazonosság igazolására alkalmas minden olyan hatósági igazolvány, amely a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvényben foglalt követelményeknek megfelel. A rendészeti feladatokat ellátó szerv tagja *az általa ismert vagy más jelenlévő, ismert személy közlését is elfogadhatja igazolásként.*

Az igazoltatás – az igazoltatás okának egyidejű közlésével – csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

Az igazoltatásra jogosult rendészeti feladatokat ellátó személy az igazoltatás során feljelentés megtétele, törvényben meghatározott feladatok ellátása, büntető-, valamint szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás megindítása céljából *az igazoltatott személy természetes*

személyazonosító adatait, lakó- vagy tartózkodási helyének, ennek hiányában szálláshelyének adatait kezeli.

Az igazoltatásra jogosult, ha az igazoltatást követően *nem indul eljárás*, akkor *az igazoltatás során rögzített adatokat törli.*

I.5.3.5. Ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, valamint jármű feltartóztatása

A

1. természetvédelmi őr,
2. az erdővédelmi szolgálat tagja,
3. a hegyőr,
4. a hivatásos vadász,
5. az erdészeti szakszemélyzet,
6. a jogosult erdészeti szakszemélyzet,
7. a halászati őr,
8. a közterület-felügyelő,
9. az önkormányzati természetvédelmi őr,
10. a mezőőr

a törvényben meghatározott feladatkörébe tartozó *jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult, a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy ruházatát kizárólag az érintett személy beleegyezésével – azt a dolgot, amely a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, valamint a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas dolgok elvétele érdekében – vizsgálhatja át.*

A tetten ért személy előállítására jogosult, rendészeti feladatokat ellátó személy az érintett személyt – előzetes figyelmeztetés után – beleegyezése nélkül is átvizsgálhatja a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas, valamint a fentiekben meghatározottak elvétele érdekében.

A természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr a törvényben meghatározott feladatkörébe tartozó *jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy csomagját és az elkövetéshez használt járművet átvizsgálhatja az alábbiakban meghatározott dolgok felkutatása vagy biztosítása érdekében.*

Ennek során *azt a dolgot:*

1. *amely a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény,*
2. *a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény,*
3. *vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, valamint a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgyat*

a rendőrségnek, a jogosultnak, vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti.

A természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr *az illetékességi területén átvizsgálás céljából a járművet megállíthatja, ha alaposan feltételezhető, hogy a jogellenesen megszerzett dolog így fellelhető.*

A természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr *a csomag és az elkövetéshez használt jármű átvizsgálása során, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetőleg a felhívásnak nem tesz eleget.*

A rendészeti feladatokat ellátó személy az illetékességi területén átvizsgálás céljából a járművet megállíthatja, ha alaposan feltételezhető, hogy a jogellenesen megszerzett dolog így fellelhető.

I.5.3.6. A tetten ért személy előállítása

A közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló: természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr **jogosult a tetten ért személyt:**

1. bűncselekmény, vagy

2. azon szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírságot szabhat ki

az eljárás lefolytatása érdekében haladéktalanul előállítani – az alábbi kivétellel – a helyi rendőri szervhez, vagy a rendőrséggel egyeztetett helyszínen a rendőrség részére átadni.

A közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló erdővédelmi szolgálat tagjának, a halászati őrnek, a közterület-felügyelőnek, az önkormányzati természetvédelmi őrnek, a mezőőrnek ellenszegülés esetén az előállításhoz **a rendőrség segítségét kell kérnie.**

Az erdővédelmi szolgálat tagja, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén a **bírság elé állítás során az ott meghatározott módon az eljárásban részt vesz.**

Az erdővédelmi szolgálat tagja, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr **az előállítás során az ellenszegülés megtörése, a szökés megakadályozása érdekében testi kényszert és vegyi eszközt, valamint bilincset alkalmazhat.**

A rendészeti feladatokat ellátó személy az előállítás alapjául szolgáló **helyszíni intézkedés során beszerzett bizonyítékokat a rendőrség részére átadja.**

Az erdővédelmi szolgálat tagja, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr az **előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de**

1. *a rendőrséghez történő előállítás során legfeljebb 4 órán át,*
2. *a szabálysértésekről a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény szerinti a helyszíni bírság kiszabására jogosultak által történő bíróság elé állítás során legfeljebb 8 órán át*

korlátozhatja.

Az előállítás időtartamát az intézkedés kezdetétől kell számítani.

Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

I.5.4. A kényszerítő eszközök és a szolgálati lőfegyver birtoklásának szabályai

Törvényben meghatározott **feladatai ellátása során**

1. a természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr az intézkedés kikényszerítése céljából – **vegyi eszközt;**
2. a természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, a hegyőr, a hivatásos vadász, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, a halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, a mezőőr – kizárólag önvédelmi célból – **szolgálati kutyát, valamint rendőrbotot;**
3. a közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló természetvédelmi őr, az erdővédelmi szolgálat tagja, halászati őr, a közterület-felügyelő, az önkormányzati természetvédelmi őr, mezőőr – **az előállításnak ellenszegülő személy támadásának, valamint szökésének megakadályozása érdekében – bilincset**

tarthat magánál.

A település közigazgatási területének belterületnek nem minősülő, elsősorban mezőgazdasági, erdőművelési célra szolgáló részén, szolgálati feladatainak ellátása során nyíltan viselve

1. a mezőőr, valamint a hegyőr, a halászati őr – jogszabályban meghatározott közegészségügyi okból, a légitözeledés biztonsága, valamint az okszerű mezőgazdasági termelés biztosítása érdekében meghatározott állatok riasztása, elejtése, gyérítése, és állományának szabályozása érdekében – **sörétes lőfegyvert;**
2. az erdővédelmi szolgálat tagja, az erdészeti szakszemélyzet, a jogosult erdészeti szakszemélyzet, természetvédelmi őr önvédelmi célból, a hivatásos vadász – nagyvad utánkeresése során a kegyelemlövéshez – **maroklőfegyvert;**
3. a hivatásos vadász – a sérült vagy sebzett nagyvad elejtése érdekében – **vadászlőfegyvert**

tarthat magánál.

I.5.5. A kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének, visszavételének és térítésének rendje

I.5.5.1. Az igénylés rendje

Kényszerítő eszközöket igényelhet az adott kényszerítő eszköz alkalmazására feljogosított

- 1. rendészeti feladatokat ellátó személy,*
- 2. illetve – amennyiben az adott kényszerítő eszköz tartását az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény (a továbbiakban: törvény) számára lehetővé teszi – a segédfelügyelő*

munkáltatója (a továbbiakban: igénylő szerv)

Az igényelhető kényszerítő eszközök:

- 1. az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv részére rendszeresített gázspray és legfeljebb 50 gramm töltőtömegű könnygázsóró palack (a továbbiakban együtt: vegyi eszköz);*
- 2. valamint rendőrbot és bilincs.*

A kényszerítő eszköz igénylését az igénylő szerv székhelyén kell benyújtani az ellátó szervekhez az alábbiak szerint:

- 1. budapesti székhely esetén az általános rendőrségi feladatok ellátásra létrehozott szerv központi szervéhez;*
- 2. egyéb esetben a székhelye szerint illetékes megyei rendőr-főkapitánysághoz.*

I.5.5.2. Az átvétel rendje és a térítés rendje

Az igénylő szerv a vegyi eszköz, rendőrbot és bilincs mennyiségére vonatkozó igényét **évente két alkalommal** – a tárgyévet megelőző év december hónap tizenötödik napjáig, illetve a tárgyév június hónap tizenötödik napjáig – az ellátó szerv részére **írásban** küldi meg.

Az ellátó szerv az igénylő szerv írásos megrendelése esetén – utólagos elszámolás mellett – az igénylő szerv részére **beszerzi az igényelt mennyiséget.**

Az igénylő szerv az igényelt vegyi eszköz, valamint rendőrbot és bilincs **ellenértékét köteles megtéríteni.**

Az ellátó szerv saját beszerzésével egy időben is beszerezheti az igénylő szerv által igényelt vegyi eszközt.

Ha az ellátó szerv év közben dönt vegyi eszköz, rendőrbot, illetve bilincs beszerzéséről, akkor a beszerzési eljárásának megindítása előtt honlapján tájékoztatást tesz közzé, amelyben az igénybejelentésre nyitva álló határidőt is megjelöli.

I.5.5.3. A visszavétel rendje

A vegyi eszköz szavatossági idejének lejártakor vagy kiürülésekor, illetve a biztonságos használatra való alkalmatlanná válását követően szükséges **megsemmisítéséről az igénylő szerv gondoskodik.**

Az igénylő szerv erre irányuló igénye esetén az ellátó szerv a vegyi eszköz szavatossági idejének lejártakor vagy kiürülésekor, illetve **a biztonságos használatra való alkalmatlanná**

válását követően azt visszaveszi és megsemmisíti. Eltérő megállapodás hiányában az igénylő szerv a megsemmisítés költségeit köteles az ellátó szerv részére megtéríteni.

I.6. Az intézkedéssel, kényszerítő eszköz alkalmazásával szembeni panasz és kivizsgálása

I.6.1. Jelentéstétel intézkedésről, kényszerítő eszközök alkalmazásáról

A rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint a személy- és vagyonőr az intézkedésről, amennyiben kényszerítő eszközök alkalmazására is sor került szóban – haladéktalanul, rövid úton – jelentést tesz a munkáltatójának.

Az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazását követően a rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint a személy- és vagyonőr – két napon belül – írásban jelentést készít a munkáltatója részére, a munkáltató az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét kivizsgálja.

A kivizsgálás során a munkáltató

1. *kényszerítő eszköz alkalmazásával okozott sérülés esetén meghallgatja azt,*
 - a) *akivel szemben a kényszerítő eszközt alkalmazták, valamint*
 - b) *azt, aki az eseménynél jelen volt és meghallgatása a tényállás tisztázását elősegítheti;*

feltéve, hogy a meghallgatandó személy – ide nem értve a rendészeti feladatokat ellátó személyt – a meghallgatásához hozzájárult;

2. *tisztázza a rendészeti feladatokat ellátó személy jelentésében észlelt esetleges ellentmondásokat, továbbá*
3. *a rendelkezésre álló adatok alapján vizsgálja ki a kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét abban az esetben, ha az a) pontban foglaltak alapján hozzájárulásra jogosult személy a meghallgatását vagy a válaszadást megtagadja, illetve elérhetősége a munkáltató írásos megkeresésének kibocsátását követő 30 napon belül nem vált ismertté.*

A munkáltató a kivizsgálás során tett megállapításait írásban rögzíti. Ennek során állást foglal a jogszerűség, ezzel összefüggésben a szükségesség és az arányosság követelményének megtartásáról.

Ha megállapítása szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására jogszabálysértő módon került sor, a munkáltató erről –jelentés, valamint az intézkedés munkáltatói kivizsgálásáról készült írásos dokumentum egyidejű megküldése mellett – a következő munkanapon értesíti az intézkedés, illetve a kényszerítő eszköz alkalmazásának helye szerint illetékes rendőrkapitányságot.

I.6.1.1. A jelentések tartalmi, formai követelményei

Az írásbeli jelentés tartalmazza

1. *annak a személynek a nevét, akivel szemben az intézkedést vagy kényszerítő eszközt alkalmazták;*
2. *az intézkedés vagy kényszerítő eszköz*
 - a) *alkalmazásának helyszínét,*
 - b) *alkalmazásának időpontját,*
 - c) *alkalmazásának időtartamát,*

- d) alkalmazásával szembeni ellenszegülés módját,
 - e) típusát,
 - f) alkalmazásának rövid leírását;
3. *a kényszerítő eszköz alkalmazása során okozott sérülés bekövetkezését és leírását, esetleges egészségügyi ellátás esetén a mentőtiszt, vagy orvos nevét, amennyiben elszállították a sérültet, akkor az egészségügyi intézmény megnevezését;*
 4. *a jogellenes magatartás abbahagyására történt-e felszólítás, ha nem, ennek mi volt az oka;*
 5. *a kényszerítő eszköz alkalmazására történt-e előzetes figyelmeztetés, ha nem, ennek mi volt az oka;*
 6. *amennyiben keletkezett anyagi kár, annak mértékét;*
 7. *mi történt a sérülttel, ellátására történt-e intézkedés, ha nem, ennek mi volt az oka,*
 8. *a támadásra használt eszköz leírását, ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása;*
 9. *a tanúk természetes személyazonosító adatait és lakcímét, valamint*
 10. *az alkalmazást lehetővé tevő valamennyi jogszabályhelyre történő hivatkozást.*

I.7. A rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a fegyveres biztonsági őrök ruházati ellátására vonatkozó szabályok

I.7.1. Az egyen vagy formaruhára vonatkozó előírások

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személy a tevékenysége, feladata ellátása során jogszabályban meghatározottak szerinti, összeállított és elfogadott műszaki dokumentáció alapján kialakított **egyen- vagy formaruhát köteles viselni.**

A rendészeti feladatokat ellátó személy részére rendszeresített ruházati cikkeket és felszerelési eszközöket alapellátási normák tartalmazzák. A felszerelési eszközök beszerzését, meglétét, folyamatos utánpótlását és annak módját, az öltözködési előírásokat és azok betartásának ellenőrzését, az egyen- vagy formaruha-ellátással kapcsolatos általános követelményeket és a felelősség szabályait, az alapellátáshoz szükséges ruházati cikkek és felszerelési eszközök leadását vagy megváltását, a rendészeti feladatokat ellátó személy foglalkoztatásának megszűnését követően a munkáltató által bevont, de még utánpótlásra alkalmas ruházati és felszerelési eszköz felhasználásának rendjét a munkáltató határozza meg.

I.7.2. Az egyen vagy formaruha viselésére vonatkozó előírások

Ha a munkáltató az egyes rendészeti feladatokat ellátó személy részére *a munkáltató megnevezését tartalmazó jelzés viselését kötelezően előírja, abban az esetben az egyes rendészeti feladatokat ellátó személynek a jelzést az egyen- vagy formaruházat felső ruházati viseletelemeinek jobb ujján felvarrással, hímzéssel vagy tépőzárral kell rögzítenie.*

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személynek *az egyen- vagy formaruházata felső ruházati viseletelemeinek bal ujján az adott rendészeti tevékenység megnevezését tartalmazó jelzést felvarrással, hímzéssel vagy tépőzárral kell rögzítenie.*

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személynek *a szolgálati azonosító jelvényt az egyen- vagy formaruházat felső ruházati viseletelemeinek mellzsebén, bal oldalt a zsebfedő alatt, a rögzítő gombjára gombolva, vagy az annak megfelelő helyre tűzve kell viselnie. A szolgálati*

azonosító jelvényt a zsebtakaró alsó szélé alá úgy kell feltűzni, hogy az a zseb függőleges középvonalával egybeessen.

A rendészeti feladatokat ellátó személy *hímzett azonosítója a szolgálati azonosító jelvény számát tartalmazó ruházati felszerelés, amely a gyakorló öltözetet viselő állomány részére, valamint a szolgálati azonosító jelvény hordására nem alkalmas viseletelem viselése esetén biztosítja az egyenruhát viselő állomány azonosíthatóságát.* Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személy *a hímzett azonosítót a szolgálati azonosító jelvény helyén viseli, amelyet tépőzárral is lehet rögzíteni.*

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személy azonosítására alkalmas *névkitűzőt az egyen- vagy formaruházat felső ruházati viseleteleinek jobb oldali mellrészén lévő zsebfedő felső szélének tüzésén, közepén, vagy az ennek megfelelő helyen kell elhelyeznie.* Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személy *nevét felvarrással, hímzéssel vagy tépőzárral is lehet rögzíteni.*

A rendészeti feladatokat ellátó személy *egyen- vagy formaruházatát csak feladatai ellátása során, illetve munkába utazás, vagy a munkából történő hazautazás céljából a lakóhelye és a feladat ellátási helye közötti legrövidebb útvonalon viselheti, egyéb esetekben viselése tilos.*

I.7.3. Az egyen vagy formaruhával kapcsolatos tilalmak

A rendészeti feladatokat ellátó személy *köteles az egyen- vagy formaruha megőrzésére, rendeltetésszerű használatára, állagmegóvására.*

Az egyen- vagy formaruhának megváltoztatása és – a testhez igazítást kivéve – átalakítása nem megengedett, továbbá a rendészeti feladatokat ellátó személy **feladata ellátása során az egyen- vagy formaruha jellegén változtató más ruhaneműt nem viselhet.**

Az egyen- vagy formaruha használatból kivonása esetén annak más célra történő további felhasználása csak a szolgálati feladattal kapcsolatos fizikai munkavégzés során, a jelzések eltávolítását követően lehetséges.

Az egyen- vagy formaruházat kialakítása és a termékről készült műszaki dokumentáció összeállítása a rendészeti feladatokat ellátó szerv vagy személy irányításáért vagy felügyeletéért felelős miniszter feladata, **amelynek összeállítására és elfogadására a rendészetért felelős miniszter egyetértésével kerül sor.**

I.7.4. Az ellátási kötelezettség

A rendészeti feladatokat ellátó személy egyen- vagy formaruhával történő **ellátásáról a munkáltató gondoskodik.** A munkáltató határozza meg, hogy az ellátás pénzben vagy természetben történik.

A rendészeti feladatokat ellátó személy részére **kiadott egyen- vagy formaruha a munkáltató tulajdona.** Az egyen- vagy formaruha a foglalkoztatás megszűnéséig a rendészeti feladatokat egyen- vagy formaruhában ellátó személy birtokában van.

A munkáltató gondoskodik arról, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személy a ruházati ellátás alapvető szabályait, valamint az ezzel kapcsolatos **jogait és kötelezettségeit megismerje.**

I.8. Az intézkedések taktikai ajánlásai

I.8.1. Általános taktikai ajánlások

I.8.1.1. Az intézkedés során alkalmazandó alapelvek

A végrehajtott intézkedések során az alábbi alapelveket célszerű figyelembe venni, és alkalmazni:

1. Jogszerűség

A rendészeti feladatokat ellátó személy a hatáskörébe tartozó ügyekben jár el, olyan módon, hogy az megfeleljen a hatályos jogszabályi előírásoknak.

2. Arányosság

A rendészeti feladatokat ellátó személynek úgy kell eljárni a hatáskörébe tartozó ügyekben, hogy az az érintett személyekre nézve a legkisebb hátránnyal járjon.

3. Szakszerűség

A rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése során a legmegfelelőbb eszközöket, valamint taktikát alkalmazza.

4. Objektivitás

A rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése során részrehajlás nélkül intézkedjen.

5. Eredményesség

Törekedni kell az elérni kívánt cél teljesítésére. Amennyiben a jogsértéseket sikerül megelőzni, megakadályozni, illetve megszüntetni, úgy az intézkedés eredményesnek mondható.

6. Biztonságosság

Az intézkedés módját úgy kell megválasztani, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személynek szem előtt kell tartani az intézkedés alá vont személy, saját maga és társa biztonságát.

7. Kulturáltság

Fontos alapelv, hogy az intézkedés során a rendészeti feladatokat ellátó személy megfelelő magatartást tanúsítson.

I.8.1.2. Az intézkedések szakaszai

Az intézkedések végrehajtásának szakaszai

1. Felismerés

A rendészeti feladatokat ellátó személy felismeri az intézkedés szükségességét. Ez történhet tudomásra jutás, illetve állampolgári bejelentés alapján.

2. Felkészülés az intézkedésre

A rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedés megkezdése előtt felméri a várható nehézségeket, valamint az intézkedés körülményeit. Indokolt esetben segítséget kér.

3. Intézkedés megkezdése

A rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedés megkezdésekor kialakítja a megfelelő biztonsági távolságot, figyelemmel kíséri az intézkedés alá vont személy magatartását, azokra megfelelően reagál.

4. Intézkedés lefolytatása

A rendészeti feladatokat ellátó személy a jogszabályi előírásoknak megfelelően végrehajtja az intézkedést. Amennyiben szükséges kényszerítő eszközt használ.

5. Intézkedés befejezése

A rendészeti feladatokat ellátó személy elvégzi a szükséges teendőket, felveszi az adatokat, azokat ellenőrzi, tájékoztatja az intézkedés alá vont személyt. Elvégzi az írásos teendőket, jelentést tesz.

I.8.1.3. Az intézkedés megkezdésének és lefolytatásának taktikája

A rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése megkezdésének és lefolytatásának szabályai, és taktikája

1. A rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedését *napszaknak megfelelő köszönéssel*, valamint az intézkedés alá vont személy nemének és életkorának *megfelelő megszólítással* kezdi.
 - 2/a. Ha az *intézkedés eredményességét nem veszélyezteti*:
 - *intézkedés megkezdése* előtt köteles nevét, rendészeti feladatokat ellátó szervhez tartozását,
 - az intézkedés tényét, célját szóban közölni,
 - szolgálati igazolványát felmutatni.
 - 2/b. Ha az *intézkedés eredményességét veszélyezteti*:
 - *intézkedés befejezésekor* köteles nevét, rendészeti feladatokat ellátó szervhez tartozását,
 - az intézkedés tényét, célját szóban közölni,
 - szolgálati igazolványát felmutatni.
3. Az intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazását követően az intézkedés alá vont személyt *tájékoztatni kell a panasztétel lehetőségéről* és az *előterjesztésre nyitva álló határidőről*.

I.8.1.4. Az intézkedő állás, alaphelyzet kialakítása

Az intézkedő állás célja, jelentősége, és formája

Intézkedő állás esetében a gyengébb oldali láb van elől, vállszéles haránt terpeszben.

Célja: Stabil helyzet kialakítása

A rendészeti feladatokat ellátó személy *ebben a helyzetben jobban ellenáll az intézkedés alá vont személy részéről adódó húzó vagy toló mozdulatoknak, esetleg támadásnak.*

Kisebb támadható felület

A rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedő állás felvételével csökkenti az intézkedés alá vont személy által támadható testfelületet.

Lágyrész védelme

Az intézkedés alá vont személy kevésbé éri el az esetleges támadás során a rendészeti feladatokat ellátó személy sérülékenyebb testrészeit.

I.8.1.5. A biztonsági távolság

A biztonsági távolság kialakítását és fenntartását az alábbiak szerint kell végrehajtani az intézkedés során:

A rendészeti feladatokat ellátó személyeknek úgy kell megválasztani helyzetüket, hogy *folyamatos szemkontaktusban* legyenek egymással, valamint, hogy az intézkedés alá vont személy látókörükből ne kerülhessen ki.

A biztonságos *távolság minimum* akkora legyen, hogy az intézkedés alá vont személy *egy mozdulattal, lépéssel, ne érje el, ne tudja megütni, megrúgni* a rendészeti feladatokat ellátó személyt.

A biztonságos távolság megfelelő megválasztása függ az intézkedés alá vont személy egyéni adottságaitól, úgy, mint a testsúlyától, és testmagasságától.

I.8.2. Az egyes intézkedések végrehajtásának taktikája

I.8.2.1. A gépjárművek megállításának taktikája

Gyalogosan történő gépjármű megállítás

1. A rendészeti feladatot ellátó személy, *jobb karjának függőleges feltartásával ad jelzést a megállítani kívánt gépjármű vezetőjének* úgy, hogy a tenyér előre néz.
2. A megállítás helyét úgy kell megválasztani, hogy a szolgálati jármű és a leállított jármű, *más járművek forgalmát ne akadályozza*, ne veszélyeztesse.
3. Éjjel, illetve korlátozott látási viszonyok esetén elsősorban *megfelelően megvilágított helyen kerüljön sor a megállításra*.
4. A megállítás során a rendészeti feladatot ellátó személy a szélső forgalmi sáv útpadka, árok, járda felőli részén helyezkedjen el az úttest szélétől kb. 1 méter távolságban.
5. A megállításnál figyelmet kell fordítani arra, *hogy a jelzés ne legyen túl korai*, mert a járművezető az intézkedés elkerülésének érdekében megfordulhat, vagy letérhet.
6. *A jelzést kellő időben kell kiadni*, hogy a jármű vezetőjét ne kényszerítsük hirtelen fékezésre.
7. Kísérje figyelemmel a megállítani kívánt gépjárművezető megállási szándékát, amennyiben ezt nem észleli, térjen ki a jármű haladási irányából elől.
8. Amennyiben a gépjármű nem áll meg, a rendészeti feladatot ellátó *személy igyekezzen megjegyezni a jármű rendszámát, színét, típusát*.
9. *Az intézkedés lehetőség szerint az úttesten kívül történjen*.
10. A rendészeti feladatot ellátó személy az intézkedés alá vont személlyel, személyekkel együtt a járdán, útpadkán helyezkedjen el, a gépjármű jobb hátsó sarkánál, kialakítva a megfelelő biztonsági távolságot.
11. Abban az esetben, ha a rendészeti feladatot ellátó személy nem egyedül intézkedik, *társa kísérje figyelemmel a járműben tartózkodó személyeket*, valamint az intézkedés alá vont személyek magatartását annak érdekében, hogy az esetleges támadást képes legyen elhárítani.

I.8.2.2. A jármű, valamint a csomag átvizsgálás taktikája

Az intézkedés során a jármű, valamint a csomag átvizsgálását az alábbiak szerint kell végrehajtani

1. A rendészeti feladatokat ellátó személy a járművek átvizsgálását külső szemrevételezéssel kezdje, majd az utastérrel, csomagterrel, végezetül a motortérrel folytassa. Az ajtókat, a csomagtartót és a motorháztetőt a járművezetővel nyitassa ki.
2. **A járművek átvizsgálása során a járművezetőt, az utasokat minden esetben szállítsa ki a járműből.** A csomagterbe, motortérbe a rendészeti feladatokat ellátó személy csak akkor hajoljon be, ha az intézkedés alá vont személy olyan távolságra áll, hogy ellene a csomagtartó vagy a motorház tetejének lecsukásával támadást ne tudjon végrehajtani.
3. Csomagok, rakományok, illetve különféle tárgyak ellenőrzése során azok kiszedésére, mozgatására **a jármű vezetőjét kérje fel.**
4. **Ez a módszer nem alkalmazható** abban az esetben, **ha a rakomány, illetve a járműben lévő dolog veszélyes eszköz, különösen lőfegyver, robbanóanyag vagy más, a közbiztonságra veszélyesnek minősített tárgy.**
5. **Támadásra alkalmas eszköz hirtelen elővételének megakadályozása érdekében a rakodást végző személy kezét folyamatosan figyelni kell.**
6. Ha a jármű vezetője a felkérésnek nem tesz eleget, **akkor őt a rendészeti feladatokat ellátó személy állítsa félre, helyette más személyt kérjen fel.** Végző soron a tárgyak mozgatását a rendészeti feladatokat ellátó személy is végezheti, ha őt a társa biztosítani tudja.

I.8.2.3. A ruházat átvizsgálásának taktikája

Az intézkedés során az arra jogosultnak az alábbiak szerint kell végrehajtania a ruházat átvizsgálását

1. Az átvizsgálást végrehajtó rendészeti feladatokat ellátó személynek **stabil, biztonságos testtartása legyen.**
2. **Kényszerítő eszközeit** – szükség szerint – **akadálytalanul használni tudja.**
3. **Az átvizsgálás nyugodt, határozott, szisztematikus, viszonylag gyors legyen,** ne legyen kapkodó jellegű és felületes.
4. Amennyiben az átvizsgálás során **feltalálásra kerül egy szűrő-, vágóeszköz, illetve egyéb veszélyes eszköz, minden esetben folytatni kell az átvizsgálást, mert feltételezhető, hogy az intézkedés alá vont személy további hasonló eszközöket is birtokol.**
5. **A ruházatot** ne ütögezzük, hanem **simítással, esetleg gyűrögetéssel vizsgáljuk** át, fokozott figyelemmel az elrejtett eszközökre.
6. A rendészeti feladatokat ellátó személy először az ellenőrzött személy által **közvetlenül elérhető testzónákat vizsgálja át,** és ahol feltehetően fegyver vagy veszélyes tárgy rejthető el.
7. **Kommunikáljon az intézkedés alá vont személlyel,** ezáltal lekötheti a figyelmét, illetve kontrollálhatja szándékát a kérdéseire adott válaszok és a talált eszközök vonatkozásában.
8. Kísérje figyelemmel aktuális pszichés állapotát, magatartását, viselkedését, reakcióit.
9. **Az átvizsgálendő személy instabil,** az intézkedés akadályozására, szökésre, támadásra alkalmatlan **helyzetben legyen.**
10. **Az elvett eszközöket helyezze biztonságba,** senki se férhessen hozzá.

11. Amennyiben lehetőség van rá, az *átvizsgálás tanúk jelenlétében történjen.*
12. *A ruházatátvizsgálás csak a jogszabályokban előírt feltételek fennállása esetén és módon foganatosítható.*
13. *Az intézkedés alá vont személy emberi és állampolgári jogait csak a szükséges mértékben korlátozhatja.*
14. *Tilos indokolatlan fájdalmat okozni, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódot alkalmazni.*
15. *A ruházat átvizsgálás nem történhet szemérem sértő módon.*
16. *Amennyiben a helyszínen nem biztosítható, hogy a ruházat átvizsgálást azonos nemű személy végezze, az intézkedés alá vontat fel kell szólítani, hogy zsebeit ürítse ki, illetve az egyéb helyen nála lévő dolgokat adja át.*

I.8.2.4. Az ittas, valamint a kábítószer hatása alatt álló személyekkel szembeni intézkedések taktikája

Az ittas személyekkel szemben történő intézkedés, a kommunikáció módjai

1. Az ittas emberek magatartása teljesen *kiszámíthatatlan, gyakran ellentmondóan, logikátlanul cselekszenek, apátiából indulatosságba csaphatnak át,* ezzel veszélyeztetve a rendészeti feladatokat ellátó személy testi épségét.
2. Az ittas személyekkel szembeni intézkedés *óvatosságot, fokozott figyelmet, körültekintést igényel.* A rendészeti feladatokat ellátó személy *ne bocsátkozzon vitába az ittas személlyel, ne fordítson neki hátat.*
3. Az ittas személyek rendkívül *érzéketlenek a fájdalomra és más külső behatásokra, fizikai erejük megsokszorozódhat.*

A kábítószer hatása alatt álló személyekkel szemben történő intézkedés, a kommunikáció módjai

1. A kábítószer használata személyiségkárosodást okoz, melynek külső, fizikai nyomai is vannak. *Előfordulhatnak magatartási zavarok, zavartság, agresszivitás.*
2. A kábítószerrel élvezőkkel szembeni intézkedéshez *elővigyázatosságra, figyelemre, mindemellett pedig határozottságra van szükség.*
3. A rendészeti feladatokat ellátó személy *ne fordítson hátat az intézkedés alá vont személynek, ne engedje, hogy látóköréből kikerüljön.*

II. Fejezet: Elsősegélynyújtási, és munkavédelmi ismeretek

II.1. Az elsősegélynyújtás

II.1.1. Az elsősegélynyújtás lépései

1. kimentés (pl.: gépkocsiból, romok alól)
2. ellátás (az éppen fellelhető eszközzel, anyagokkal, vagy éppen azok nélkül)
3. a beteg szállításra való előkészítése, a szállítás megszervezése, szükség esetén lebonyolítása

II.1.2. Sebellátás, vérzések, vérzéscsillapítás

A **végleges ellátás** mindig orvosi feladat. A helyszíni elsősegélynyújtás csak a szövődmények veszélyét csökkenti.

II.1.2.1. Teendők sebellátás, vérzéscsillapítás során

A seb környékét **megtisztítjuk**. Erre legalkalmasabb a vízzel átitatott, de nem csöpögő vatta, zsebkendő. Fontos, hogy a mosófolyadék ne csorogjon a sebbe. Olajosan, zsírosan szennyezett seb környékét alkohollal, sebbenzinnel, szükség esetén alkoholos italba vagy kölnivízbe mártott textíliával tisztíthatjuk meg.

A seb környékét fertőtlenítjük. Erre legalkalmasabb az ampullában kapható és minden elsősegélynyújtó felszerelésben található jód. Az ampulla nyakát megtörve a rátekerget géz átitatódik, és azzal körül lehet "rajzolni" a sebet. Kivételt képeznek a harapott sebek, melyek annyira fertőzöttek, hogy már az elsősegélynyújtás alkalmával le kell jódolni magát a sebet is. (Léteznek a jódnál kíméletesebb fertőtlenítők, de ezek drágák és az elsősegélynyújtó felszerelésekben nem terjedtek el.)

Az így megtisztított és fertőtlenített **sebeket befedjük**. Erre legalkalmasabbak a különböző méretű sterilen csomagolt gézlapok. (Minden munkahelyen, gépjárművön, oktatási és sportlétesítményben, valamint szórakozóhelyeken kötelezően tartani kell ilyet, és persze jó, ha a lakásokban is van.)

Sebre vattát vagy bármilyen más steril anyagot tenni nem szabad, mert fertőzést okozunk. A sebet befedő gézt rögzíteni lehet pólyával, ragtapasszal, háromszögletű kendővel vagy bármilyen más alkalmas textíliával. Ennek már nem kell sterilnek lennie, hiszen nem érintkezik közvetlenül a sebbel. Ezután az ellátott testrészt felemeljük, felpolcoljuk, vagy felkötjük és a beteget orvoshoz szállítjuk.

II.1.2.2. Szúrt sebek ellátása

Külön kell szólnunk a mellkason lévő, akár jelentéktelennek látszó szúrt sebek ellátásáról. Ezeknek életveszélyes szövődménye lehet a kívülről a mellkasba, de tüdőn kívülre jutó levegő (az úgynevezett légmell). Úgy tudjuk megelőzni, hogy a fentiek szerint ellátott és befedett sebet légmentesen zárjuk. Például egymást félig fedő, a kötésen túl erő ragtapasz csíkokat helyezünk a beteg mellkasára.

Szúrt hasi sérülés esetén a beteget mindenképp kórházba kell juttatni, még ha a sérülés felületének látszik is, mert az ilyen sérülést a biztonság kedvéért fel kell tártani. A sebek ellátása (lemosás, jód, fedőkötés) a súlyosabb vérzések csillapítására önmagában nem alkalmas.

II.1.3. Egyéb sérülés típusok

II.1.3.1. Hajszáleres vérzés

Ha csak hajszáleresek sérültek - vagyis amikor a vérzés jellege szivárgó, gyöngyöző és gyakorlatilag magától eláll - **külön vérzéscsillapító eljárásra nincs szükség**. A hajszáleres vérzés csillapítása maga a fedőkötés.

II.1.3.2. Visszeres vérzés

Amennyiben visszerek sérülnek - melyek az elhasznált vért a szív felé szállítják - úgy a vér színe sötétpiros és már nemcsak szivárog, hanem folyik. Ez a fajta vérzés is eláll előbb-utóbb, de addig a beteg sok vért veszíthet. Ezért ilyen esetben a fedőkötésre kívül valami rugalmas kötött tárgyat teszünk (pl.: egy tekerics letekeretlen pólyát) és úgy pólyázzuk, hogy a seb fölött haladó meneteket kissé jobban meghúzzuk, ezzel összenyomjuk a vérző visszert. **A vénás vérzés csillapítása** tehát az úgynevezett **nyomókötés**.

II.1.3.3. Ütőeres vérzés

Ha a vérzés forrása ütőér, a szív felől érkező friss vér színe élénkpiros, a vér a szív ritmusában lüktetve, és spriccelve távozik. **Ez a legveszélyesebb vérzés, mivel magától nem áll el**, tehát a beteg a sérült ér nagyságától függően, percek, vagy órák alatt, de biztosan elvérzik. Az ilyen vérzést tehát mindenképpen csillapítanunk kell. Erre a célra az előbb leírt nyomókötés nem mindig alkalmas, mert a mélyben futó ütőereket kívülről hiába nyomjuk, azok tovább vérzenek. **A régebben alkalmazott megoldás a szorító körülkötés volt**, melynek lényege, hogy a seb és a szív között valamilyen eszközzel (gumicső, pólya, sál, stb.) elszorítjuk a végtagot, ezzel csillapítva az ütőeres vérzést. **Ezt a módszert már a leghatározottabban elvetjük**, mivel nagyon sok szövődménnyel jár. Egyetlen esetben jöhet szóba alkalmazása: éles szélű amputáció esetén, amikor a végtag összes ere, teljes keresztmetszetében vérzik, és nincs más megoldás. Minden egyéb esetben a sérülés felé vezető, azt a területet ellátó ütőeret kell alkalmas helyen, esetleg a sebtől távol, a csontos alaphoz nyomni egy ujjal, és ezzel sikerül a vérzést nagymértékben csökkenteni vagy akár meg is szüntetni. A sebre pedig nyomókötést kell tenni.

A sérült vérveszteségét nem a látható (esetleg megalvadt) vér mennyisége, hanem a kivérzettség jelzi: sápadtság, vértelen ajkak, nagyceppes verítékezés, fekete foltok látása, ájulásérzés. Ezek jelzik a sérült állapotának súlyosságát és indokolják a beteg célszerű (lapos) fektetését.

II.1.4. A csontrendszer sérülései

A külső erő hatására a beteg csontjai, ízületei is sérülhetnek.

II.1.4.1. Rándulás

Rándulás jön létre, ha az erő hatására az ízület részei eltávolodnak egymástól, de visszakerülnek eredeti helyükre. Ilyenkor az összetartó szalagok és az ott futó erek sérülnek. Tünetei: duzzanat, elszíneződés, fájdalom és mozgáskorlátozottság az ízület helyén (pl.: csuklón, könyék-tájon, térdnél vagy bokán).

Ellátás: felpolcolás, rögzítés, hűtés (mint zúzódás esetén). További orvosi vizsgálat szükséges, mert a háttérben lehet például egy ízület közeli törés is, melyet majd a röntgen fog kimutatni.

II.1.4.2. Ficam

Ficamról beszélünk, ha az ízület részei eltávolodnak egymástól és kóros helyzetben rögzülnek.

Tünetei: nagy fájdalom, duzzanat, jól látható alakváltozás

Ellátás: *a talált helyzetben rögzíteni kell a testrészt*, ha van kéznél, ismert fájdalomcsillapítót adhatunk a betegnek, és jól rögzítve mindenképp baleseti rendelésre vagy kórházba kell juttatni, ahol a kificamodott ízületet helyre teszik. (A helyszínen előzetes röntgen nélkül ezt megkísérelni még orvos részéről is hiba).

II.1.4.3. Csonttörés

Csonttörésről beszélünk, amikor a csontrendszer valamelyik részének folytonossága megszakad. Az emberi szervezetben sokféle alakú és nagyságú csont található. Ugyanannak a csontnak más-más része is törhet. Itt most a legjellemzőbbet, a hosszú csöves csontozatok (alkar, felkar, lábszár, combcsont) közepének törését ismertetjük.

Tünetei: fájdalom, duzzanat, esetleg alakváltozás. Ezeken kívül jelentkezhet rendellenes helyen mozgathatóság és a törés helyén csontropogás, ezt azonban ne próbálgassuk!

Ellátás: *a csonttöréses beteget mindig rögzítve, a testrészt felemelve vagy felpolcolva kell kórházba szállítani.* A rándult, ficamodott vagy törött testrészt leggyakrabban a jól alakítható úgynevezett Kramer-féle sínrel rögzítjük, ha van kéznél ilyen. A mentők korszerű pneumatikus síneket, illetve vákuum hordágyat alkalmaznak rögzítésre. Éppen ezért, ha a beteg mozgatása nélkül megvárhatjuk a mentők megérkezését, a törött végtagot nyugalomba helyezve mellőzhetjük a kényszerrögzítést (léc, bot, stb.). Ha azonban valami miatt mozgatni kell a beteget, akkor is a rögzítések legegyszerűbb módját válasszuk, pl. az alkart a felhajtott és megtűzött kabátszárnnyal, az alsó végtagot sálakkal, nyakkendővel rögzítsük az ép végtaghoz.

II.1.4.3.1. Gerinc- vagy medencetörés

Gerinc-, medencetörés, vagy annak gyanúja esetén a beteget a mentők kiérkezéséig lehetőleg ne mozgassuk. Végszükség esetén hárman-négyen térdeljünk mellé, alkarjainkat tenyérrel fölfelé csúsztassuk alá, vezényszóra egyszerre emeljük fel mindössze néhány centiméterre, miközben egy további személy valamilyen kemény lapot (vasalódeszka, ajtószárny, asztallap) csúsztat a beteg alá, akit ezen és ezzel együtt szabad csak mozgatni. Egyetlen rossz mozdulat a gerinctörött beteg élete végéig tartó bénulását okozhatja.

II.1.4.3.2. Koponyaalapi törés

A koponyaalapi törés a fej sérülése kapcsán jöhet létre.

Tünetei: múltó vagy maradandó eszméletvesztés, az orrnyílásokból, a fülekből vagy a garatból szivárgó hígítottnak tűnő csekély vérzés (ez utóbbit a száj kinyitása után észlelhetjük).

Ellátás: az ilyen beteget, még ha eszméletre tér is, *kórházba kell szállítani. Ha eszméletlen, indokolt a stabil oldalfekvő helyzet.* Amennyiben a törés fölött a bőr és a lágyrészek is

sérülnek, vagy a tört végek belülről átdöfik a bőrt, nyílt törésről beszélünk, amely rendkívül hajlamos a fertőződésre. Éppen ezért előbb a sebet látjuk el és utána rögzítjük a testrészt. A sérült személy orvosi ellátásáról gondoskodni kell.

II.2. Munkavédelmi ismeretek

II.2.1. A munkavédelemben a munkavállalóra vonatkozó kötelességek

A munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát. A munkavállaló köteles munkatársaival együttműködni, és munkáját úgy végezni, hogy ez saját vagy más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse. Így különösen köteles:

- 1. a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni;*
- 2. az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni;*
- 3. a munkavégzéshez az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető ruházatot viselni;*
- 4. munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani;*
- 5. a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és azokat a munkavégzés során alkalmazni;*
- 6. a részére előírt orvosi — meghatározott körben pályaalkalmassági — vizsgálaton részt venni;*
- 7. a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni, a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárhatóan megszüntetni, vagy erre intézkedést kérni a felettesétől;*
- 8. a balesetet, sérülést, rosszulletet azonnal jelenteni.*

A munkavállaló önkényesen nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket. A munkavállaló köteles együttműködni a munkáltatóval.

II.2.2. A munkavállaló jogosultságai a munkavédelemben

A munkavállaló jogosult megkövetelni a munkáltatójától:

- 1. az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit, a veszélyes tevékenységhez a munkavédelemre vonatkozó szabályokban előírt védőintézkedések megvalósítását;*
- 2. az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretek rendelkezésére bocsátását, a betanuláshoz való lehetőség biztosítását;*
- 3. a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőital, valamint tisztálkodó szerek és tisztálkodási lehetőség biztosítását.*

A munkavállalót nem érheti hátrány az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósítása érdekében történő fellépéséért, illetve a munkáltató vélt mulasztása miatt jóhiszeműen tett bejelentéséért.

Mvt.63. § (1) bekezdése alapján *a munkavállaló jogosult megtagadni a munkavégzést, ha azzal életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné. Ha a munkáltató utasításának teljesítésével másokat veszélyeztetne közvetlenül és súlyosan, a teljesítését meg kell tagadnia.*

II.2.3. A munkáltató kötelességei a munkavédelmi szabályok betartása során

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles:

1. *a szükséges utasításokat és tájékoztatást a munkavégzést megelőzően a munkavállalónak megadni;*
2. *rendszeresen meggyőződni arról, hogy a munkakörülmények megfelelnek-e a követelményeknek, a munkavállalók ismerik, illetve megtartják-e a rájuk vonatkozó rendelkezéseket;*
3. *a munkavégzés körülményeihez igazodó, illetve az azzal összefüggő veszélyek figyelembevételével megfelelő munkaeszközöket biztosítani a munkavállalók részére;*
4. *új technológiák bevezetése előtt kellő időben megtárgyalni a munkavállalókkal, illetve munkavédelmi képviselőikkel bevezetésük egészségre és biztonságra kiható következményeit;*
5. *a tudomására jutott rendellenességet, illetve a munka egészséget nem veszélyeztető és biztonságos végzésével kapcsolatos bejelentést haladéktalanul kivizsgálni, a szükséges intézkedéseket megtenni, az érintetteket értesíteni, és közvetlen veszély esetén a munkavégzést leállítani;*
6. *a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések esetén megfelelően eljárni;*
7. *biztosítani a védőeszközök rendeltetésszerű használhatóságát, védőképességét, kielégítő higiénés állapotát, szükséges tisztítását, karbantartását, javítását, pótlását;*
8. *teljes felelősséggel megtenni minden szükséges intézkedést a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme érdekében, figyelembe véve a változó körülményeket is, valamint törekedve a munkakörülmények folyamatos javítására.*

III. Fejezet: Jogi ismeretek

III.1. Büntetőjogi ismeretek

III.1.1. A jogos védelem

Jogos védelem esetén *a jogtalan támadással szemben jogos védekezés áll.* A támadás rendszerint erőszakos magatartás, többnyire személy ellen irányul, de javak ellen is irányulhat. A megtámadott személy akkor jár el jogosan, ha cselekménye a támadás elhárításához szükséges. A jogellenes cselekmény következményeit a támadónak, azaz a jogellenes magatartást kifejtőnek kell viselnie. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a támadót valamilyen sérelem éri, annak következményeiért a védekező nem tehető felelőssé. Így nem tehető felelőssé a jogellenes támadást elhárító személy, ha a védekezéssel gondatlanul okoz bármilyen sérelmet, vagy szándékosan okoz kisebb vagy azonos sérelmet.

A jogos védelem alkalmazása során az elhárító cselekmény vonatkozásában a szükségesség és az arányosság követelményének kell fennállnia, vagyis főszabály szerint a védekezés mértékének arányban kell állnia a támadás nagyságával.

A Btk. a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesíti, és *törvényi védelmet állít fel arra, miszerint vannak esetek, amikor a jogtalan támadás oly módon történik, hogy a megtámadott joggal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen irányult, és ilyenkor már a jogtalan támadás körülményei megteremtik a lehetőséget a védekezés szükséges mértékének a túllépésére.*

Ezekben az esetekben a bíróságnak nem kell vizsgálnia a szükséges mérték kérdését. A törvény úgy rendelkezik, hogy az a személy, akit éjjel támadnak meg, vagy akire fegyverrel támadnak, alappal gondolhatja, hogy a támadás az élete kioltására irányul, és ennek megfelelően választhatja meg a védekezés módját. Ezt a feltételezést a támadók számbeli fölénye is megalapozhatja.

Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

1. azt személy ellen
 - a) éjjel,
 - b) fegyveresen,
 - c) felfegyverkezve, vagy
 - d) csoportosan

követik el,

2. az a lakásba
 - a) éjjel,
 - b) fegyveresen,
 - c) felfegyverkezve, vagy
 - d) csoportosan

történő jogtalan behatolás, vagy

3. az a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból lépi túl. A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

III.1.2. A végszükség

A végszükség - a jogos védelemmel szemben - két jogilag védett érdeknek az összeütközése, ahol az egyiknek a védelme csak a másinak a megsértésével lehetséges. Ebből a szempontból a végszükség hasonló a jogos védelemhez. *Különbség azonban, hogy míg a jogos védelemnél jogtalan támadással szemben védekezik valaki, addig a végszükségben cselekvő személy véletlenül keletkezett, vagy más személy által teremtett veszélyt hárít el.* A veszély elhárításának joga mindenkit megillet szükséghelyzetben, valamint gondatlan bűncselekménnyel szemben.

Nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett. Nem büntethető, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát. *Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felróható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége.*

III.2. Szabálysértési jogi ismeretek

III.2.1. A szabálysértési eljárás megindulása

A szabálysértési eljárás feljelentés, vagy a szabálysértési hatóság vagy a bíróság hivatali hatáskörében szerzett tudomása, illetve a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy általi észlelés alapján indul meg.

A feljelentést szóban vagy írásban bármely személy vagy szerv megteheti. A szóban tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy arról feljegyzést kell készíteni.

A feljelentésnek tartalmaznia kell

- 1. a feljelentett cselekmény helyének és idejének, továbbá*
- 2. az elkövetés körülményeinek a leírását,*
- 3. a bizonyítási eszközök megjelölését, továbbá*
- 4. ha az eljárás alá vont személy ismert, a személyi adatait.*

Ha lehetőség van rá, a bizonyítási eszközöket csatolni kell a feljelentéshez.

Magánindítványra üldözendő szabálysértés miatt csak a sértett kívánságára indítható meg a szabálysértési eljárás. A magánindítvány előterjesztőjének bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az eljárás alá vont személy szabálysértési felelősségre vonását kívánja, magánindítványnak kell tekinteni.

Ha a sértett korlátozottan cselekvőképes, a magánindítványt törvényes képviselője is, ha pedig cselekvőképtelen, törvényes képviselője terjesztheti elő. Ezekben az esetekben a magánindítvány előterjesztésére a gyámhatóság is jogosult.

A magánindítvány előterjesztésére jogosult nyilatkozatát be kell szerezni, ha a szabálysértési eljárás megindítását követően derül ki, hogy a cselekmény csak magánindítványra büntethető.

A magánindítványt attól a naptól számított **harminc napon belül kell előterjeszteni**, amelyen a magánindítvány előterjesztésére jogosult az eljárás alá vont személy kilétéről tudomást szerzett. Ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a magánindítványra jogosult a felhívásról tudomást szerzett. Az elhunyt sértett hozzátartozója a még nyitva álló határidő alatt terjesztheti elő a magánindítványt.

A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

A magánindítvány a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság érdemi határozatának meghozataláig visszavonható.

III.2.2. Helyszíni bírság

Helyszíni intézkedés során a *szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben* helyszíni bírság kiszabásának van helye.

A helyszíni bírság összege ötezer forinttól ötvenezer forintig, hat hónapon belül ismételt elkövetés esetén hetvenezer forintig terjedhet.

III.3. Büntetőeljárás-jogi ismeretek

III.3.1. A büntetőeljárás-jog fogalma, célja, forrásai

A büntetőeljárás fogalma: az igazság megállapítására irányuló, a büntetőjogi felelősség eldöntését célzó, hatósági (nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság) és magánszemélyek (sértett, terhelt, védő, stb.) részéről kifejtett tevékenység.

A büntetőeljárás-jog fogalma: Jogilag szabályozott büntetőeljárás, a jogrendszer egyik ága, amely rögzíti a büntetőjogi felelősségre vonás rendjét, a közreműködő hatóságok és magánszemélyek jogait és kötelezettségeit, valamint a jogok érvényesítésének és a kötelezettségek teljesítésének módját és formáját.

A büntetőeljárás-jog célja: a büntetőeljárás szabályozásával, a törvényességnek megfelelően biztosítsa a bűncselekmények felderítését, Magyarország büntető törvényeinek alkalmazását.

III.4. Polgári jogi ismeretek

III.4.1. A felelős őrzés

Aki a dolgot más érdekében a nélkül tartja magánál, hogy arra külön jogviszonynál fogva jogosult vagy köteles volna, a dolog őrizetéről a jogosult költségére és veszélyére mindaddig köteles gondoskodni, amíg az a dolgot át nem veszi (felelős őrzés).

A felelős őrzés esetében tehát az őrzőhöz úgy kerül a dolog, hogy annak őrzéséről előre nem állapodtak meg a jogosultak. **A felelős őrző anélkül tartja magánál, hogy arra külön jogviszonynál fogva jogosult vagy köteles lenne.**

A felelős őrző a dolgot költségei megtérítéséig visszatarthatja.

A felelős őrzés tartama alatt a felelős őrző a dolgot nem használhatja, kivéve amennyiben a használat a dolog fenntartásához szükséges. Ha a dolgot e tilalom ellenére mégis használja, a jogosulttal szemben minden olyan kárért felel, amely e nélkül nem következett volna be.

A felelős őrző köteles a dolog meglévő hasznait kiadni és az elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott hasznok értékét - az őrzésből folyó igényei beszámításával - megtéríteni.

IV. Fejezet: Kriminálisztikai ismeretek

IV.1. A helyszíni szemle és a helyszínbiztosítás feladatai

IV.1.1. A helyszín és a helyszíni szemle

A helyszín az a hely, ahol valamely a nyomozás szempontjából releváns cselekmény lezajlott, a helyszíni szemle tárgya.

A helyszíni szemle az egyik legfontosabb és legösszetettebb nyomozási cselekmény. A helyszíni szemle igen nagy befolyással van a büntetőeljárás megindítására is, valamint kimenetelére is. Fontosságát igazolja, hogy a leggyakoribb halaszthatatlan nyomozási cselekmény a helyszíni szemle.

A helyszíni szemle olyan bizonyítási eljárás, amelynek keretében a törvényben meghatározott alakiságok betartása mellett észleli és rögzíti a hatóság a helyszínen talált állapotot, helyzetet, körülményeket, és felkutatja a feltételezett bűncselekménnyel kapcsolatos nyomokat, elváltozásokat, anyagmaradványokat és azok összefüggéseit.

IV.1.2. A helyszínbiztosítás feladatai

A helyszínbiztosítás alapvető feladata a bűncselekmények, vagy balesetek helyszínének változatlan állapotban való fenntartása annak érdekében, hogy a hatósági eljárás sikere biztosítható legyen.

A helyszínbiztosító ez irányú tevékenysége a hatósági helyszíni szemle megkezdéséig a helyszín elváltoztatásának, illetőleg megváltoztatásának megakadályozására szolgál.

Nem egyszerű őrzési feladat, hanem sokoldalú, aktív szakmai tevékenység.

A helyszínbiztosítás feladatai

A helyszínt biztosító személy:

1. tájékozódjon a helyszín körülményeiről;
2. **részesítse elsősegélyben** azokat, akik az esemény során megsérültek vagy segítségre szorulnak;
3. mentő kihívása esetén jegyezze fel a mentő értesítésének, valamint kérésének időpontját, a kikerülő mentőorvos nevét, a mentő rendszámát, azt, hogy honnan érkeztek, a mentőorvos által közölt elsődleges diagnózist, hogy melyik kórházba szállítják a sérültet, illetve, hogy bent tartják-e, stb.;
4. **értesítse a rendőrséget;**
5. tetten ért **elkövető fogja el;**
6. amennyiben az elkövetőt nem sikerült elfogni, visszatartani, jegyezze meg személyleírását, ruházatát, különös ismertető jeleit, a nála lévő tárgyakat, csomagot, ha gépkocsival távozott, annak rendszámát, típusát, színét;
7. **tegyen jelentést munkáltatójának**, munkahelyi vezetőjének;
8. **a helyszínt** határolja körül, valamint **eredeti állapotában őrizze meg;**
9. nyomok keletkezése, anyagmaradványok visszamaradása esetén biztosítsa azokat;
10. figyelje meg, hogy megváltoztatták-e a helyszínt;
11. **tanúkat kutasson fel;**
12. kérje meg a tanúkat, hogy a rendőrség kikerkezéséig maradjanak a helyszínen;
13. amennyiben a tanúk el akarják hagyni a helyszínt, írja fel nevüket, elérhetőségüket, továbbá, kérdezze ki őket, hogy mit láttak az eseménnyel kapcsolatban;
14. tartsa távol az illetéktelen személyeket;

15. amennyiben rendelkezésre állnak térfigyelő vagy vagyonvédelmi kamerafelvételek, gondoskodjon azok rendelkezésre állására, rendőrség részére történő átadására;
16. **tájékoztassa a helyszínre érkező rendőröket;**
17. rögzítse írásban az elfogott személy rendőröknek történő átadását (nevezett személyt sérülés és panasz nélkül átadtam);
18. **intézkedéséről** két napon belül **készítsen** részletes, a fentiekben leírt információkat tartalmazó **írásbeli jelentést** a munkáltatója részére.

IV.1.3. Az adatgyűjtés

Az adatgyűjtés olyan nyomozási cselekmény, melynek során a bizonyítandó tények a személyi és tárgyi bizonyítékok felkutatását végezzük, és a törvényi tényállás elemeinek megállapítása végett információkat gyűjtünk.

Adat, minden olyan információ, melyből az azt felhasználó hatóság, az eljárás tárgyát képező cselekményre, az eljárás alá vont személy tevékenységére, e tevékenység okaira és körülményeire vonatkozó értesüléseket szerez.

Kriminálisztikai értelemben az adat minden olyan információ, amelyet valamely nyilatkozat tartalmaz, vagy amelyre valamilyen jelenségből, körülményből, tárgyból következtetni lehet, és közvetlenül vagy közvetve a bűncselekménnyel illetve az elkövetővel kapcsolatos tényekre utal.

Az adatok fajtái:

a) *Személyi jellegű adat:*

1. sértett, tanú, gyanúsított nyilatkozata, közlése,
2. szakértő véleménye, szaktanácsadó nyilatkozata,
3. az eljáró hatóság tagjának (rendőr) észlelése, jelentése.

b) *Tárgyi jellegű adat:*

1. nyomok és elváltozások (pl. ujj nyom, lábnyom, vérnyom, stb.),
2. elmaradt elváltozások (pl. lefűrészelt lakat alatt a behatárolási helyen nincs vasreszelék, puha talajon nincs nyom),
3. a bűncselekmény eszköze (pl. kés, fegyver, feszítővas, stb.),
4. a bűncselekmény tárgyai (pl. pénztárca, halott, stb.),
5. a bűncselekmény útján létrejött tárgyak (pl. hamispénz, hamisított okirat, hamisított kereskedelmi termékek, stb.),
6. minden olyan egyéb dolog, amelyek információt hordoznak a bűncselekmény bizonyítására (azaz az ügy eldöntéséhez szükséges tény bizonyítására egyébként alkalmas), vagy az elkövető személyére és bizonyítékként felhasználhatóak.

V. Fejezet: A halászlé őr ágazati szakmai és jogi ismeretei

Az ágazati szabályozás anyaga a kézirat lezárásakor hatályban lévő jogszabályokban meghatározottakat tartalmazza, ezeket az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény vonatkozó rendelkezésével összhangban kell értelmezni, és alkalmazni.

V.1. A halászati őr jogállása, halászati őrzés, jogosultságok és kötelességek

V.1.1. A halászati őr jogállása

A halászati őr jogállása jogállását, jogosultságait és kötelezettségeit

- 1. a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (Hhtv.);*
- 2. a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény végrehajtásáról rendelkező 78/1997. (XI. 4.) FM rendelet*

határozza meg.

V.1.2. A halászati őrzés létesítése, felügyelete és irányítása

V.1.2.1. A halászati jog

Amennyiben a halászati vízterület egy személy tulajdona, a halászati jogot a tulajdonos önállóan gyakorolja (a továbbiakban: önálló halászati jog), ha több személy – ideértve a Magyar Államot is – tulajdona, a halászati jogot a tulajdonosok közösen gyakorolják (a továbbiakban: társult halászati jog).

V.1.2.2. A halászati őrzés

A jogosult köteles a halgazdálkodási terv alapján hasznosított halászati vízterület halállományát és élőhelyét őrizni, vagy őrzéséről – halászati őr útján – gondoskodni. *Halászati őr egyéb vízterületen, illetőleg halastavon is igénybe vehető. Halászati őröt több jogosult közösen is foglalkoztathat. A halászati őr feladataival mezei őrszolgálat is megbízható.*

A halászati őrzés módját, illetve halászati őr foglalkoztatását vagy annak megszűnését a jogosult köteles a halászati hatóságnál nyilvántartásba vétel céljából haladéktalanul bejelenteni. A halászati őr a vizsgát legkésőbb a foglalkoztatásának kezdő napjától számított hatvan napon belül köteles letenni.

V.1.2.3. A halászati őrök felügyelete, irányítása

A halászati őrök felügyeletét a halászati hatóság – a rendőrséggel együtt – látja el. A halászati őrök hatósági nyilvántartására, vizsgakövetelményeire, továbbképzésére és működésére vonatkozó részletes szabályokat az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény, valamint a miniszter rendeletben állapítja meg.

A halászati hatóság az esküt tett és szolgálati igazolvánnyal, szolgálati jelvénnel, valamint szolgálati naplóval ellátott halászati őrökről nyilvántartást vezet.

V.1.2.4. A jogviszony keletkezése

A vizsgát tett halászati őr megbízásának vagy foglalkoztatásának megkezdése előtt a működésének helye szerinti halászati hatóság halászati felügyelője előtt köteles esküt tenni.

A halászati őr esküjének szövege a következő:

„Én esküszöm, hogy a rám bízott halászati vízterület (halastó) halállományára és élőhelyére, valamint a halgazdálkodási, halászati és horgászati létesítményekre, berendezésekre lelkiismeretesen vigyázok. Feladataimat a jogszabályok rendelkezéseinek, a szakmai szabályoknak és a kapott megbízásnak, utasításnak megfelelően teljesítem. A halászati, horgászati előírásokat sértő cselekmények és károkozások megelőzésére a szükséges intézkedéseket megteszem. A hatályos jogszabályoknak megfelelően mindazokkal a személyekkel szemben eljárrok, akik a halászati vízterületen (a halastavon) vagy annak partján jogosultság hiányában halásznak, horgásznak, továbbá a halállományt és a halászati vízterületek élőhelyeit és környezetét sértik vagy veszélyeztetik.”

A halászati hatóság az eskütételről esküokmányt ad ki. Az eskü letételéről szóló tanúsítványt – amelyet az érintettek aláírásukkal hitelesítenek – a halászati hatóság őrzi.

V.1.3. A halászati őr jogosultságai és kötelezettségei

A halászati őr a halászati vízterületen, halastavon, illetőleg annak partján – a mezőőrt megillető jogosultságokon túlmenően – jogosult

- 1. azt a személyt, aki a halászati vízterületen halászik, horgászik, a halászatra jogosító okmányok bemutatására felszólítani;*
- 2. a halászó, horgászó személyt a birtokában lévő hal kifogására való jogosultságának igazolására felszólítani, illetve a halászatra jogosító okmányok vagy a jogosultság hiányában, a kifogott halat a vízbe kíméletesen visszahelyeztetni;*
- 3. a méreten aluli, a területi engedélyben meghatározott mennyiségen felüli, a tilalmi időben kifogott, valamint a védett halat a vízbe kíméletesen visszahelyeztetni;*
- 4. a személytől a területi engedélyt elvenni és azt a kibocsátónak haladéktalanul megküldeni;*
- 5. a személytől az állami halász- és horgászjegyet visszatartani és azt a halászatra jogosulton keresztül a kezdeményezett hatósági eljáráshoz mellékelve köteles a halászati hatóságnak megküldeni.*

A halászati őr – a fent meghatározott esetekben – az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény *szerinti intézkedéseket és kényszerítő eszközöket alkalmazhat.*

A halászati őr a működési területén

- 1. azzal a járművel szemben, amelyről alaposan feltételezhető, hogy azon a működési területéről származó jogellenesen szerzett szállítmány van,*
- 2. azzal a személlyel szemben, aki a nála vagy az általa használt járművön levő szállítmány megszerzésének jogszerűségét nem valószínűsíti*

jogosult és köteles az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvényben meghatározott *intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazására.*

A halászati őr a működési területén jogosult és köteles a fentiekén túl a jogtalanul legeltetett, illetőleg felügyelet nélkül talált állatot a tulajdonosnak átadni.

A halászati őr köteles a feladatának ellátása során tudomására jutott bűncselekményről, valamint – ha saját intézkedésének a feltételei nem állnak fenn – a tudomására jutott szabálysértésről a rendőrséget vagy az ügyben hatáskörrel rendelkező más szervet haladéktalanul értesíteni, illetve a hatáskörrel rendelkező szerv eljárását kezdeményezni.

A halászati őr tevékenysége során együttműködik

- 1. a katasztrófavédelemmel,*
- 2. a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveivel,*
- 3. a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltósággal,*
- 4. a természetvédelmi őrszolgálatokkal,*
- 5. az erdészeti hatósággal,*
- 6. a vadászati hatósággal,*
- 7. a halászati hatósággal,*
- 8. az önkormányzati szervekkel,*
- 9. a járási hivattal,*
- 10. a fegyveres biztonsági őrseggel, valamint*
- 11. az egyesületekkel.*

A halászati őr - a Hhtv. 34. §-a (4) bekezdésének b) pontja szerinti felhatalmazás alapján - *a jármű átvizsgálásáról intézkedik, ha a halállomány és élőhelyének őrzése céljából annak ellenőrzése is szükséges.*

V.1.4. A formaruhára, jelvényre, szolgálati igazolványra, szolgálati naplóra vonatkozó rendelkezések

A halászati őr az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvényben meghatározott *szolgálati igazolvánnyal, szolgálati jelvénnel és egyen- vagy formaruhával kell ellátni.*

A rendőrség a kiállított szolgálati igazolványt és szolgálati jelvényt 30 napon belül postai úton juttatja el a halászati jog jogosultja részére. A halászati jog jogosultja az esküt tett halászati őr részére – a halászati hatóság tájékoztatásával egyidejűleg – átadja a szolgálati igazolványt és szolgálati jelvényt.

Az esküt tett halászati őr részére a halászati hatóság – díj ellenében – szolgálati naplót ad ki.

A szolgálati igazolvány, a szolgálati jelvény, illetve a szolgálati napló elvesztését haladéktalanul be kell jelenteni a halászati jog jogosultjánál és a halászati hatóságnál. A halászati hatóság az elvesztés bejelentésével a rendőrségnél kezdeményezi a szolgálati igazolvány és szolgálati jelvény körözését.

A halászati őr a megbízatása vagy foglalkoztatása megszűnése esetén, illetve a bekezdéssel lentebbi esetekben, 5 napon belül köteles a szolgálati igazolványt, a szolgálati jelvényt a halászati jog jogosultjának átadni, amely az átvételről igazolást állít ki és tájékoztatja a halászati hatóságot. A szolgálati naplót öt évig meg kell őrizni.

Amennyiben a halászati hatóság bejelentés kivizsgálása után vagy szakmai felügyeleti ellenőrzés keretében megállapítja, hogy a halászati őr nem jogszabályok szerint látja el feladatát, akkor a halászati őr szolgálati igazolványának, szolgálati jelvényének visszavonását kezdeményezheti a rendőrségnél.

V.1.5. A képzés, továbbképzés, vizsgáztatás

„Szakmai” képzés, vizsga és továbbképzés:

Halászati őr a halászzal és a horgászzal kapcsolatos ismeretekről, a halászat és a horgászat, a halászati őrzés, a mezőgazdasági őrszolgálat, valamint a vagyonőrökkel kapcsolatos jogszabályok ismeretéről **a működésének helye szerint illetékes halászati hatóság vizsgabizottsága előtt** köteles vizsgát tenni.

A halászati hatóság a halászati őrök számára tanfolyamot és vizsgát szervez.

A halászati őr *kétévente* – díj ellenében – köteles a halászzal és a horgászzal, a halvédelemmel, valamint a halászati őrzéssel összefüggő jogszabályokkal kapcsolatos *továbbképzésen* részt venni. A továbbképzésen való részvételt a halászati hatóság bizonyítványba bejegyzi.

A halászati őr vizsga részletes szakmai anyagának meghatározásáról a Vidékfejlesztési Minisztérium és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal gondoskodik.

„Rendészeti” képzés, vizsga és kiegészítő képzés:

Halászati őr az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvényben meghatározott vizsgát **a rendészeti feladatokat ellátó személyek, a segédfelügyelők, valamint a személy- és vagyonőrök képzéséről és vizsgáztatásáról szóló rendeletben kijelölt szerv előtt** köteles letenni.

A képzés elvégzését követően *ötévente* a rendészeti feladatokat ellátó személy *kiegészítő képzésen* és vizsgán köteles részt venni, amely során a bekövetkezett jogszabályi változások és azok gyakorlati alkalmazhatóságából, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretekből tesz vizsgát.

Halászati őr a működési helye szerinti halászati hatóságnál a miniszter által rendeletben meghatározott szövegű esküt tesz.

V.2. Halászati őrzés során felmerülő bűncselekmények, szabálysértések és intézkedési helyzetek és szituációk

A hivatásos halászati őrök által használható kényszerítő eszközök:

- 1. testi kényszer,*
- 2. könnygázcserő palack*

(a közalkalmazotti, kormánytisztviselői jogviszonyban lévő hivatásos halászati őröknek további jogosultságokkal rendelkeznek, azonban ezekben a jogviszonyokban nincs foglalkoztatott őr jelenleg).

V.2.1. A halászati őrzés során felmerülő intézkedési helyzetek

A halászati őrzés során az intézkedések két gyökeresen eltérő helyzetet teremtenek:

1. horgászok, halászok ellenőrzése vízparton és vízen,
2. illegális halászati, horgászati tevékenységek felderítése.

A két helyzetet azért kell külön választani, mert az ellenőrzést végző személyek veszélyeztetettsége e két helyzetben jelentősen különbözik, illetve a két szituációban teljesen eltérő jogi helyzet merül fel.

V.2.1.1. Horgászok, halászok ellenőrzése parton és vízen

Horgászok, halászok ellenőrzése parton és vízen alapvetően napi rutin jellegű feladat, melynek során a hivatásos halászati őrök a horgászó, halászó személyek jogosultságát, felszereléseik számát és milyenségét valamint a zsákmányt ellenőrzik.

A tapasztalatok alapján az esetek döntő többségében konfliktus helyzet nem merül fel. Az ellenőrzés során a halászati őrök szabálysértési feljelentéseket tehetnek, néhány kirívó esetben merül fel csupán bűncselekmény (állatkínzás, illetve lopás). Ennek okán az ellenőrzés alá vont személyek körében nem gyakori a szembeszegülés, hiszen jórészt közigazgatási bírság kiszabására kerülhet sor a feljelentés alapján.

Az intézkedések során a halászati őrök figyelembe kell venni az alábbi **taktikai ajánlásokat**:

- 1. az okmány ellenőrzés során a kívánatos távolságot kell tartani az ellenőrzöttől,*
- 2. halászati őrnek, az esetleges támadás elkerülése érdekében alapvető önvédelmi fogásokat kell alkalmazni,*
- 3. járőr páros esetén az ellenőrzés során mindig szükséges egymás biztosítása,*
- 4. a könnygáz szóró palack biztonságos használata.*

V.2.1.2. Illegális halászati tevékenységek felderítése

Az illegális halászati tevékenységek kifejezetten az anyagi haszonszerzésre irányulnak, az ezt végző személyeknek fő-, vagy mellékjövedelmet biztosítanak. Jellegénél fogva a nagy mennyiségű zsákmány megszerzése a cél, így az elkövetőnek már a felderítés jelentős kockázatot jelent, hiszen az eltulajdonított haltétel értéke könnyen elérheti a bűncselekményi értéket.

Tovább növeli a kockázatot a Btk. módosítása, mely júniustól az orvhalászat önálló tényállásként (két évig terjedő szabadságvesztés) kezeli. Ezért az elkövetők sokkal inkább ki akarják vonni magukat a felderítés, ellenőrzés, tettenérés alól.

A horgászati ellenőrzések során a felsoroltakon kívül szükséges:

- 1. a helyszín biztosítás feladatainak teljes körű megvalósítása,*
- 2. az elkövető visszatartása, helyszínen tartása, akár testi kényszer alkalmazásával,*
- 3. az elkövetésben használt eszközök megrongálásának, megsemmisítésének megakadályozása, továbbá*
- 4. a felhasználható bizonyítékok épségének megőrzése,*
- 5. amennyiben a használt kényszerítő eszköz sérülést okoz, elsősegélynyújtás.*

V.3. Büntetőjog különös részi tényállások

Segítségnyújtás elmulasztása

166. § (1) Aki *nem nyújt tőle elvárható segítséget* sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekmény azzal valósul meg, hogy az elkövető a sértettet, akinek az élete, testi épsége közvetlen veszélyben van, segítség nélkül hagyja.

A tőle elvárhatóság azt jelenti, hogy a törvény mindenkinek egyéni képességei és lehetőségei alapján teszi kötelezővé a segítségnyújtást.

Minimálisan elvárható, hogy aki ilyen személyről tudomást szerez, az legalább segítséget hívjon vagy értesítse a mentőket vagy más hatóságot. Az orvosoktól, mentősöktől, nővérektől ilyen helyzetben akár az életmentés vagy annak megkezdése is elvárható.

Példa:

Az elkövető az éjszaka folyamán észleli, hogy egy személy a falu határában részegen fekszik a hóban. Tudatában van, hogy az illető meg is fagyhat reggelre, ennek ellenére az illetőt magára hagyja, nem hív segítséget és nem is szól senkinek róla.

Személyi szabadság megsértése

194. § (1) Aki *mást személyi szabadságától megfoszt*, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Mindenkit megillet a szabad mozgás, helyváltoztatás, tartózkodási hely megválasztása.

A személyi szabadság megsértése számos formában elkövethető, leggyakoribb valamilyen helyiségbe való bezárás, valahonnan történő távozás megakadályozása.

Példa:

Az elkövető szomszédját tréfából bezárja a pincébe, istállóba.

Az elkövető haragosát testi erejét kihasználva nem engedi kimenni a lépcsőházból.

A bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja. Köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni.

Nem valósítja meg a személyi szabadság megsértésének a büntettét, aki a bűncselekmény elkövetésén tetten ért és a helyszínről menekülő személyeket a gépkocsijával üldözőbe veszi, őket elfogja, majd a csomagtartóba kényszerítve a lakására szállítja, és nyomban értesíti a rendőrséget.

Személyes adattal visszaélés

219. § (1) Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével *haszonszerzési célból vagy jelentős érdekséreelmet okozva*

a) *jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel*, vagy

b) *az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja*,

vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Elkövetési magatartás: a személyes adat

1. jogosulatlanul vagy a céltól eltérő kezelése,
2. az adatok biztonságát szolgáló intézkedések elmulasztása.

Csak akkor lesz a fenti magatartások elkövetése bűncselekmény, ha haszonszerzési célból követik el, vagy jelentős érdekséreelmet okoz.

A bűncselekmény elkövetője bárki lehet, aki személyes adatokat kezel.

Adatkezelésnek tekintendő a személyes adatok felvétele, tárolása, feldolgozása.

Példa:

Ezt a bűncselekményt követi el az a rendőr, aki kihasználva azt, hogy hozzáfér különböző elektronikus nyilvántartásokhoz, magánnyomozó ismerőseinek különböző személyekről juttatás fejében adatokat továbbít.

Környezetkárosítás

241. § (1) Aki a *földet, a levegőt, a vizet, az élővilágot*, valamint azok *összetevőit jelentős mértékű szennyezéssel* vagy más módon

a) *veszélyezteti*,

b) olyan mértékben *károsítja*, hogy annak természetes vagy *korábbi állapota csak beavatkozással állítható helyre*,

c) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy *korábbi állapota nem állítható helyre*.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a földnek, a levegőnek, a víznek, az élővilágnak, valamint ezek összetevőinek *a jelentős mértékű szennyezése vagy más módon történő veszélyeztetése, illetve károsítása*.

A környezet szennyezése csak jelentős mérték elérése esetén lesz bűncselekmény.

Tekintettel arra, hogy a különböző vegyi anyagok veszélyessége, mérgező hatása nagyon eltérő, ezért a jelentős mérték meghatározása szakértői feladat.

Példa:

A környezetkárosítás büntettét valósítja meg, aki erdejében – az erdészeti hatóság engedélye nélkül – tarvágást végez, s ennek következtében az erdő oly mértékben károsodik, hogy korábbi állapota csak emberi beavatkozással – újraterelítéssel – állítható helyre.

Ugyancsak ezt a bűncselekményt kell megállapítani, ha a gyár a környezetre veszélyes vegyi anyag melléktermékét szabálytalanul tárolja, és annak talajba történő beszivárgása jelentős mértékű károsodást okoz.

Természetkárosítás

242. § (1) Aki

a) *fokozottan védett élő szervezet egyedét*,

b) *védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedét*, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,

c) *a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló EK tanácsi rendelet A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét*

jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az ország területére behozza, onnan kiviszi, azon átszállítja, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

243. § (1) Aki *Natura 2000 területet, védett barlangot, védett természeti területet vagy védett élő szervezetek életközösségét, illetve azok élőhelyét jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja*, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy a védett élő szervezetek életközössége, illetve azok élőhelye **jelentős károsodását vagy megsemmisülését okozza.**

Az elkövetési tárgyak két csoportra oszthatók:

- **védett szervezet egyedei**, azok bármely fejlődési szakaszában, alakjában valamint keresztezései, és származékai is;
- **védett területek.**

Az elkövetési magatartások az elkövetési tárgyakhoz kötődnek:

A védett fajok egyedei tekintetében: **megszerzés, tartás, forgalomba hozatal, behozatal, kivitel, átvitel, kereskedés, károsítás, elpusztítás.**

A területek tekintetében: **jelentős mértékű megváltoztatás, jelentős károsítás, megsemmisítés.**

Példa:

Ezt a bűncselekményt követi el, aki a fokozottan védett madár tojásait elpusztítja, illetőleg gyűjti, aki nagy mennyiségű éti csigát gyűjt be eladás céljából.

Természetkárosítás bűncselekményének gyanúja miatt indult eljárás egy olasz állampolgárságú férfi ellen, akinek gépkocsija utasterében lévő hűtőtáskából 156 madártetem került elő. A természetvédelmi hatóság munkatársának szakvéleménye alapján a madarak mindegyike védett fajhoz tartozott (énekes rigó, réti pityer, búbos pacsirta, mezei pacsirta, kenderike, tengelic, barázdabillegető).

A gondatlanságból okozott természetkárosítás is büntetendő.

Például természetkárosítás bűncselekményét követi el az a mezőgazdasági vállalkozó, aki kellően nem gondoskodik arról, hogy a lovai az Országos Természetvédelmi Hivatal által szigorúan védetté nyilvánított erdőterületre ne hatoljanak be, és így az elkóborolt állatok a gyertyán- és bükkfák kérgének lerágásával, az aljnövényzet letaposásával, a csapások kijárásával és a trágyázással a természetvédelmet ért olyan károsodást okoztak, amely végleges jellegű és helyrehozhatatlan.

Állatkínzás

244. § (1) Aki

a) **gerinces állatot** indokolatlanul oly módon **bántalmaz**, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul **olyan bánásmódot alkalmaz**, amely **alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza**,

b) **gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi**, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekményt az követi el, aki gerinces állatot indokolatlanul bántalmaz, vagy azzal szemben nem megfelelő bánásmódot alkalmaz.

Az állatkínzás bűncselekményének megvalósulásához szükséges, hogy a cselekmény alkalmas legyen maradandó egészségkárosodás okozására, vagy az állat a cselekmény következtében elpusztuljon.

Az is elköveti a bűncselekményt, aki gerinces állatát, vagy veszélyes állatát

1. elúzi,
2. elhagyja vagy
3. kiteszi.

Példa:

Állatkínzás bűncselekményét követi el, aki az állat élelemmel, vízzel való ellátásáról szándékosan huzamosabb ideig nem gondoskodik, és ezzel az állat kóros lesoványodását és veseelégtelenség kialakulását idézi elő.

Állatkínzásnak minősül az is, ha az elkövető megunja otthon tartott veszélyes pókját, és azt a közeli parkban szabadon engedi.

Orvhalászat

246. § Aki

a) **jogosulatlanul haláshálóval vagy más halászati eszközzel** – a horgászatot kivéve – **halfogásra irányuló tevékenységet végez,**

b) külön jogszabályban meghatározott **tiltott eszközzel, tiltott módon vagy kéméleti területen halfogásra irányuló tevékenységet végez,**

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Orvhalászatot az követ el, aki haláshálóval vagy más halászati eszközzel, illetve tiltott eszközzel, tiltott módon, valamint a kéméleti területen történő halfogásra irányuló tevékenységet végez.

A tilalmazott halászati és horgászati eszközök és módszerek felsorolását a halászatról és a horgászatról szóló törvény tartalmazza, így tilos különösen: a váltóáramú elektromos eszközzel, mérgező vagy kábító hatású anyaggal, robbanóanyaggal, szűrőszerszámmal, bűvárszigonnyal vagy más, halfogásra alkalmas bűváreszközzel halfogásra irányuló tevékenységet végezni. Az átlagos vízállású folyó vagy holtág medrének legalább a felét keresztirányban elzáró készülékkel vagy eszközzel, továbbá – a halászatról és a horgászatról szóló törvényben írt kivételekkel – az elektromos eszközökkel való halfogás, valamint a gereblyező horgászati, a hurokvető halászati mód alkalmazása is tilalmazott.

Lopás

370. § (1) **Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa,** lopást követ el.

A lopás elkövetési magatartása az elvétel. Csak olyan dologra lehet elkövetni, ami nem az elkövetőé, még részben sem.

Ha az ellopott dolog értéke nem haladja meg az ötvenezer forintot, akkor az még nem lesz bűncselekmény, csak tulajdon elleni szabálysértés, kivéve, ha az alábbi, törvényben meghatározott módokon követik el:

1. bünszövetségben,
2. közveszély színhelyén,
3. üzletszerűen,
4. dolog elleni erőszakkal – ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik –,

5. zsebtolvajlás útján,
6. egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével,
7. helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül behatolva,
8. hamis vagy lopott kulcs használatával,
9. lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére, vagy
10. erdőben jogellenes fakivágással.

Példa:

A villamoson az elkövető észrevétlenül kiveszi a sértett ruházatából a pénztárcáját, és azzal a helyszínről távozik.

A szellőztetés céljából nyitva hagyott ajtón az elkövető észrevétlenül bemegy a lakásba, majd az előszobában lévő rádiósmagnót elveszi, és azzal elszalad.

Ha az ellopott dolog értéke az ötvenezer forintot meghaladja a körülményektől függetlenül bűncselekmény lesz.

Rongálás

371. § (1) *Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.*

Ha az okozott kár nem haladja meg az ötvenezer forintot, akkor a cselekmény nem lesz bűncselekmény csupán tulajdon elleni szabálysértés kivéve, ha bünszövetségben vagy falfirka elhelyezésével valósítják meg.

A falfirka az okozott kár értékétől függetlenül bűncselekmény lesz.

Falfirka: festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges.

A rongálás jelentheti az idegen vagyontárgy megsemmisítését, elpusztítását, és jelentheti annak megrongálását, vagyis állagsérelem okozását.

Példa:

Az elkövető egy kövel szándékosan betöri szomszédja gépjárművének szélvédőit és lámpáit.

Közokirat-hamisítás

342. § (1) *Aki*

a) hamis közokiratot készít, vagy közokirat tartalmát meghamisítja,

b) hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokiratot felhasznál,

c) közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlán adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Közokiratok alatt olyan papír alapú vagy elektronikus okiratokat értünk, amelyeket bíróság, közjegyző vagy hatósági feladatokat ellátó szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki.

Példa:

Hamis közokirat készítése: az elkövető új köziratot hoz létre.

Közokirat tartalmának meghamisítása: már meglévő közokirat tartalmában végez változtatást pl. nevet, adatot átír.

Felhasználás: minden olyan magatartás, ami valamilyen joghatás kiváltására irányul pl.: más személy érvényes, valódi okmányaival igazolja magát a közúti ellenőrzés során.

Közreműködés valótlan adat, tény vagy nyilatkozat közokiratba foglalásában (intellektuális közokirat-hamisítás): pl. az elkövető az eljárás során más létező személynek adja ki magát és ennek megfelelő adat kerül az ügyben eljáró hatóságok által készített jegyzőkönyvbe.

Biztonsági okmány hamisítása

344. § *Aki* a külön jogszabályban meghatározott

a) belépésre jogosító hamis biztonsági okmányt készít,

b) belépésre jogosító biztonsági okmány tartalmát meghamisítja,

c) hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi belépésre jogosító biztonsági okmányt felhasznál,

ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Példa:

Az elkövető az Alkotmánybíróság épületébe egy más nevére szóló belépési engedéllyel próbál bejutni.

Az a személy is ezt a bűncselekményt valósítja meg, aki ilyen belépésre jogosító hamis engedélyt készít, vagy meghamisít ilyen engedélyt.

Hamis magánokirat felhasználása

345. § *Aki* jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására *hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál,* vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Elkövetési magatartás: a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokirat felhasználása.

A magánokirat olyan okirat, amely a közokiratok kellékeivel nem rendelkezik. Ilyenek például a szerződések, végrendeletek, utazási igazolványok, buszbérletek.

Hamis a magánokirat, ha az azon feltüntetett személy nem azonos azzal, aki azt kiállította.

Hamisított a magánokirat, ha a már létező magánokiraton – jogosulatlanul – tartalmi, formai változtatást végeztek, így az már nem a kiállítójának a nyilatkozatát rögzíti. Valótlan tartalmú a magánokirat, ha az abban feltüntetettek nem felelnek meg a valóságnak attól függetlenül,

hogy az a kiállító nyilatkozatát tartalmazza-e.

Példa:

Az elkövető nem tud beletörődni, hogy elhunyt nagybátyja után annak fia öröklő a vagyont, annak ellenére, hogy 20 éve nem tartotta a kapcsolatot apjával, ezért az elhunyt nevében végrendeletet készít, és azt a hagyatéki eljárás során a közjegyzőhöz benyújtja.

Okirattal visszaélés

346. § (1) *Aki egy vagy több olyan közokiratot, amely nem vagy nem kizárólag a sajátja, a) mástól, annak beleegyezése nélkül jogtalanul megszerzi, b) jogtalanul megsemmisít, megrongál, vagy c) mástól jogtalanul elvesz, vagy a jogosult elől jogtalanul eltitkol,*

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha más bűncselekmény nem valósul meg, az (1) bekezdés szerint büntetendő, *aki jogtalan hasznoszerzés céljából közokiratot átad vagy átvesz.*

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt magánokiratra azért követi el, hogy jogtalan előnyt szerezzen vagy jogtalan hátrányt okozzon, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az okirattal visszaélést az követi el, aki más közokiratát jogtalanul

1. megszerzi,
2. megsemmisíti,
3. megrongálja,
4. elveszi,
5. jogosult elől eltitkolja,
6. jogtalan hasznoszerzés céljából átadja,
7. jogtalan hasznoszerzés céljából átveszi.

Példa:

Az elkövető eltulajdonítja haragosa irattárcáját, és azt a benne lévő vezetői engedéllyel, személyi igazolvánnyal együtt a kazánba dobva elégeti.

Bántalmazás hivatalos eljárásban

301. § (1) *Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz,* büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában

302. § (1) *Az a közfeladatot ellátó személy, aki közfeladatának ellátása során mást tetteleg bántalmaz,* büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A két bűncselekmény között kizárólag csak annyi a különbség, hogy a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény elkövetője kizárólag hivatalos személy lehet, a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában bűncselekmény elkövetője pedig a közfeladatot ellátó személy.

Elkövetési magatartás: a hatáskör túllépésével megvalósított tetteges bántalmazás.

Ha a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy jogszerű intézkedése során alkalmaz fizikai kényszert, abban az esetben nem lehet szó bűncselekményről, még akkor sem, ha esetleg sérülése keletkezik az intézkedés alá vontnak.

Példa:

Bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény valósul meg akkor is, ha például az intézkedő rendőrt az intézkedése során szidalmazni kezdik, családjára sértő kijelentéseket tesznek, ő pedig önuralmát elveszítve az intézkedés alá vontat többször nagy erővel arcon üti.

Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában bűncselekményét kell megállapítani, ha a polgárőr a közfeladata ellátása során elfogott tolvajt nem adja át a rendőrségnek, hanem e helyett tetteleg bántalmazza, majd elzavarja.

Jogellenes fogvatartás

304. § (1) *Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást személyi szabadságától jogellenesen megfoszt, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

Ezt a bűncselekményt csak olyan hivatalos személy követheti el, aki jogosult személyi szabadság elvonására hivatali hatáskörében.

Ilyen bűncselekménynek minősül, ha a hivatalos személy valakit úgy fog el, vesz őrizetbe vagy helyez előzetes letartóztatásba, hogy arra jogszabály nem hatalmazza fel.

Példa:

Ezt a bűncselekményt követi el az a rendőr, aki olyan személyt állít elő, akivel szemben a törvény szerint nem lehetne előállítást alkalmazni.

Hivatali visszaélés

305. § *Az a hivatalos személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen*

a) hivatali kötelességét megszegi,

b) hivatali hatáskörét túllépi, vagy

c) hivatali helyzetével egyébként visszaél,

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Közfeladati helyzettel visszaélés

306. § *Az a közfeladatot ellátó személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen*

a) közfeladattal kapcsolatos kötelességét megszegi,

b) közfeladattal kapcsolatos jogkörét túllépi, vagy

c) közfeladati helyzetével egyébként visszaél,

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A két bűncselekmény lényegében csak abban különbözik egymástól, hogy az egyik elkövetője csak hivatalos személy, a másiké pedig csak közfeladatot ellátó személy lehet.

A bűncselekmény során az elkövetők – vagy mások – jogtalan előnyhöz jutnak, vagy másoknak jogtalan hátrányt okoznak.

Az előny vagy a hátrány lehet anyagi természetű, de felmerülhet ezen kívül más, így erkölcsi, személyi természetű előny megszerzése, vagy hátrány okozása is. A jogtalan előny akár a tettesnél, akár más személynél is megjelenhet.

A kötelesség megszegése azt jelenti, hogy nem teljesíti a számára előírt tevékenységet.

A hatáskör túllépése esetén az elkövető olyan tevékenységet fejt ki, amely hatáskörén kívül esik, amelynek végzésére nincs joga.

A helyzettel való egyéb visszaélésnél a tettes a megbízatásához kapcsolódó jogosítványokat rendeltetésükkel ellentétesen, szabályellenesen alkalmazza.

Példa:

Hivatali visszaélést valósít meg az a szolgálatot teljesítő rendőr, aki a rablás bűncselekményével gyanúsítható személy kezét a bűncselekményből származó tárgyakat tartalmazó kék kocsinhoz bilincseli, és arra kényszeríti, hogy a kocsit a rendőrség épületébe testi erővel behúzza.

Hivatalos személy elleni erőszak

310. § (1) *Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt*

a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,

b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy

c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,

büntetté miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A büntetőjogi védelem a hivatalos személyt csak a jogszerű eljárása során illeti meg, amelyhez minden olyan cselekménye hozzátartozik, amelyet feladatai teljesítése során kifejt. Lényeges azonban, hogy az elkövető a hivatalos személy eljárását, a hivatalos személyi minőségét ténylegesen felismerhesse.

A hivatalos személy akadályozásának az olyan magatartás tekinthető, amely gátolja, nehezíti, késlelteti a hivatalos személy jogszerű eljárásának a végrehajtását. A bűncselekmény csak akkor valósul meg, ha az akadályozás erőszakkal vagy fenyegetéssel történik.

A hivatalos személy intézkedésre kényszerítése akkor merül fel, ha az erőszak vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett eljárásával összefüggésben olyan tevékenységet fejtsen ki, amelyre egyébként is jogosult volna.

Hivatalos személy elleni erőszak büntetetté valósítja meg az is, aki a hivatalos személyt eljárása alatt, illetve emiatt bántalmazza.

Példa:

A tetten ért elkövető szándékosan ellöki a rendőrt, hogy el tudjon menekülni.

Bántalmazás alatt a sértett testét érintő erőszakos magatartást értjük.

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

311. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

A közfeladatot ellátó személyek nem hivatalos személyek ugyan, azonban a közösség számára igen fontos feladatot látnak el, ezért indokolt, hogy ugyanolyan elbírálás alá essenek, mint a hivatalos személyek, ha működésük során ellenük irányuló erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt bűncselekményeket valósítanak meg velük szemben.

Közfeladatot ellátó személy például a lelkész, a pedagógus, a polgárőr, a mentőszolgálat tagja, tömegközlekedési jármű vezetője is.

Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak

312. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott *bűncselekményt hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követi el.*

A törvény a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatóját is büntetőjogi védelemben részesíti.

Példa:

A szolgálatban levő rendőr kérésére a helyszínt biztosító személy elleni erőszakos magatartás a hivatalos személy támogatója elleni erőszak büntettét valósítja meg.

Vesztegetés

290. § (1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személynek vagy rá tekintettel másnak azért **ad vagy ígér jogtalan előnyt, hogy a kötelességét megszegje**, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Példa:

Ha a vállalkozó annak érdekében, hogy ő kapjon meg egy munkát, pénzt ígér az egyik ügyintézőnek, hogy tüntesse el a konkurens cég pályázatát.

Vesztegetés elfogadása

291. § (1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban **jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja**, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan **előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért**, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Példa:

Ha a cég ügyintézője keresi meg az egyik pályázót, hogy ugyan nem ő a legesélyesebb a munkára, de megfelelő összeg ellenében elintézi, hogy ő nyerjen.

Akkor is bűncselekményről beszélünk, ha nem adják át neki a kért összeget, hiszen az előny kérése is bűncselekmény.

A bűncselekmény megállapításához nem szükséges, hogy az előny kérője szabálytalanul járjon el, elegendő, ha megszegi a kötelességét. Ebben az esetben még szigorúbban kell büntetni cselekményéért.

Hivatali vesztegetés

293. § (1) **Aki hivatalos személyt** a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak **adott vagy ígért előnnyel befolyásolni törekszik**, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a vesztegető, ha **az előnyt azért adja vagy ígéri, hogy a hivatalos személy a hivatali kötelességét megszegje, a hatáskörét túllépje, vagy a hivatali helyzetével egyébként visszaéljen**.

Példa:

Hivatali vesztegetés büntettét valósítja meg az a terhelt, aki a vele szemben közlekedési szabálysértés miatt intézkedő rendőröknek pénzt ajánl fel azért, hogy tekintsenek el a helyszíni bírság kiszabásától.

Hivatali vesztegetés elfogadása

294. § (1) *Az a hivatalos személy, aki a működésével kapcsolatban előnyt kér, az előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja*, illetve a rá tekintettel harmadik személynek *adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért*, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Példa:

Ezt a bűncselekményt valósítja meg az a rendőr, aki a szabálysértés miatt intézkedés alá vont gépjárművezetőnek kijelentéseivel félreérthetetlenül tudomására hozza, hogy anyagi előny juttatása fejében hajlandó a feljelentéstől eltekinteni és vezetői engedélyét visszaadni.

Vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban

295. § (1) *Aki azért, hogy más a bírósági, választottbírósági vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, neki vagy rá tekintettel másnak előnyt ad vagy ígér*, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Példa:

Ezt a bűncselekményt valósítja meg, aki bírósági vagy hatósági eljárásban az ügy tanújának pénzt ad vagy pénzt ígér azért, hogy vallomását megváltoztassa vagy visszavonja.

Vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban

296. § (1) *Aki azért, hogy a bírósági, választottbírósági vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, előnyt kér, az előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja*, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért *előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért*, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Példa:

A vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban bűncselekményét az a tanú vagy az eljárásban részt vevő más személy valósítja meg, aki pénzt kér azért, hogy törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse (pl. ne tanúskodjon).

Vesztegetés feljelentésének elmulasztása

297. § (1) *Az a hivatalos személy, aki e minőségében hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést vagy vesztegetés elfogadását követtek el*, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, *nem tesz feljelentést*, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Vesztegetés feljelentésének elmulasztása miatt az elkövető hozzátartozója nem büntethető.

Példa:

Ha egy hivatalos személy megtudja, hogy vesztegetés vagy vesztegetés elfogadása bűncselekmény történt, amiről a hatóság még nem tud, akkor arról köteles feljelentést tenni, különben bűncselekményt követ el.

V.4. Egyes szabálysértések

132. A tulajdon elleni szabálysértés

177. § (1) Aki

a) ötvenezer forintot meg nem haladó értékre *lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,*

b) ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva, *csalást, szándékos rongálást,*

c) ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva *hűtlen kezelést* követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

(2) *Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja,* szabálysértést követ el.

(2a) Aki földmérési jelet vagy az államhatár megjelölésére szolgáló jelet elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

(3) Aki a kulturális örökség védett elemeit, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet vagy létesítményt, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, parkot vagy ahhoz tartozó felszerelést, természetvédelmi hatósági és tájékoztató táblát vagy egyéb közérdeket szolgáló jelet vagy létesítményt gondatlanul *megsemmisít, megrongál, elvisz, áthelyez vagy elmozdít,* szabálysértést követ el.

Ezt a szabálysértést akkor kell megállapítani, ha a törvényben meghatározott jogellenes cselekményeket ötvenezer forintot meg nem haladó értékre követik el, és nincs olyan körülmény ami miatt bűncselekménynek kellene nyilvánítani.

Példa:

Az elkövető a kocsmá asztalán őrizetlenül hagyott húszezer forint értékű mobiltelefont elloppja.

Az a személy is elköveti ezt a szabálysértést, aki tudja, hogy lopásból származik a telefon, és hármezer forintért az elkövetőtől megveszi.

Ha bolti pénztáros szándékosan rosszul ad vissza a vásárlónak, és így ötezer forinttal megkárosítja, az is ezt a szabálysértést követi el.

A bolti tolvajokat is emiatt a szabálysértés miatt lehet felelősségre vonni, ha az eltulajdonított érték nem haladja meg az ötvenezer forintot.

Egyes dolgokat még fokozottabban véd a jogalkotó.

Ilyenek:

1. földmérési jel,
2. államhatár megjelölésére szolgáló jel,
3. a kulturális örökség védett elemei,
4. a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jel vagy létesítmény,
5. tömegközlekedési eszköz,
6. távközlési eszköz,
7. közúti jelzés,
8. park vagy ahhoz tartozó felszerelés,
9. természetvédelmi hatósági és tájékoztató tábla vagy egyéb közérdeket szolgáló jel vagy létesítmény.

Ezeknek már gondatlanságból történő *megrongálása, megsemmisítése, elvitele, áthelyezése, elmozdítása* is szabálysértés.

141. Természetvédelmi szabálysértés

187. § (1) Aki

- a) a természetvédelmi államigazgatási szerv *engedélyéhez vagy szakhatósági hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély vagy szakhatósági hozzájárulás nélkül, vagy az engedélytől, szakhatósági hozzájárulástól eltérő módon végez vagy végeztet, vagy bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget,*
 - b) *természeti területen* – beleértve a védett természeti területet is – *a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységet folytat, szemetel, a területet más módon szennyezi, tiltott helyen tartózkodik, engedély nélkül tüzet rak,*
 - c) *védett élő szervezet egyedét, származékát vagy barlangi képződményt jogellenesen megrongál, elvisz vagy elpusztít, illetve védett vagy fokozottan védett állatfaj egyedét élettevékenységében jelentős mértékben zavar,*
- szabálysértést követ el.

A szabálysértés elkövetési tárgyai:

1. a védett élő szervezet egyede, származéka,
2. védett vagy fokozottan védett állatfaj egyede,
3. barlangi képződmény.

A tényállásban meghatározott elkövetési magatartások:

1. engedélyhez vagy szakhatósági hozzájáruláshoz kötött tevékenység engedély vagy szakhatósági hozzájárulás nélküli, vagy az engedélytől, szakhatósági hozzájárulástól eltérő módon történő végzése vagy végeztetése,
2. bejelentési kötelezettség elmulasztása,
3. a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenység folytatása,
4. szemetelés, a terület más módon szennyezése,
5. tiltott helyen tartózkodás,
6. engedély nélkül tüzrakás,
7. jogellenes megrongálás,
8. megrongálás, elvitel,
9. állatfaj egyedének élettevékenységében jelentős mértékben zavarása,
10. jogellenes elpusztítás,
11. a természet védelmére vonatkozó rendelkezések egyéb módon történő megsértése.

Példa:

Szabálysértést követ el, aki a védett természeti területre gépjárművével engedély nélkül behajt, ott azzal közlekedik, tekintettel arra, hogy a védett természeti területeken tilos, illetve engedélyhez kötött a járművel történő közlekedés.

161. Személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése

207. § (1) Aki személyazonosító igazolványra vonatkozó jogszabályban *előírt kötelezettségét megszegi*, az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására *személyi adatainak bemondását* vagy a személyazonosság igazolására alkalmas *hatósági igazolvány átadását megtagadja*, vagy az *említett adatokra vonatkozólag az intézkedés során valótlanul állít*, szabálysértést követ el.

Elkövetési magatartások:

1. személyazonosító igazolványra vonatkozó jogszabályban előírt kötelezettség megszegése,

2. a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány átadásának megtagadása,
3. személyi adatai bemondásának megtagadása,
4. valótlan adatok állítása.

Minden 14. életévét betöltött személynek rendelkeznie kell valamilyen személyazonosításra alkalmas okirattal (személyi igazolvány, útlevel, kártyaformátumú vezetői engedély).

A feljogosított személy felszólítására mindenki köteles igazolni magát, ha nála van a személyazonosító okmánya, akkor azt át kell adnia, ha nincs, adatait be kell diktálnia.

Ha valaki nem tartja magánál a személyazonosító okmányát az még nem szabálysértés, csak abban az esetben, ha nála van, de azt nem adja át, illetve ha nincs nála, és nem diktálja be az adatait, vagy valótlan adatokat diktál be.

Példa:

Az elkövető az igazoltatás során közli, hogy nincs nála a személyi igazolványa, de az végül a ruházatátvizsgálás során kabátja zsebéből előkerül.